

ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน
เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

เพทชาย ธาราศักดิ์

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการสาธารณะ
วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
มิถุนายน 2559
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

กิตติกรรมประกาศ

งานนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างดีจาก ดร.นงนุช ศรีสุข อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาในการให้คำแนะนำ เสนอแนะ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่ด้วยดีตลอดมาตั้งแต่ต้นจนแล้วเสร็จ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.สาธิต ปิติวรา ประธานกรรมการสอบงานนิพนธ์ ดร.ศรัณยา เลิศพุทธรักษ์ คณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือในการตรวจสอบปรับปรุงแก้ไข จนทำให้งานนิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบพร้อมให้คำแนะนำแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพ รวมทั้งคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการทำงานนิพนธ์ฉบับนี้ด้วยดีเสมอมา

ขอขอบพระคุณประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานเทศบาลตำบลเสม็ดทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์และสละเวลาในการให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม ขอขอบคุณแรงสนับสนุนสำคัญจาก คุณจิราภรณ์ ธิศาลา ที่คอยเป็นกำลังใจ จนทำให้งานนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี รวมถึงท่านอื่น ๆ ที่มีได้เอ่ยนามที่มีส่วนสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของงานนิพนธ์ฉบับนี้ด้วย

สิ่งสำคัญสุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ของผู้วิจัย ซึ่งเปรียบเป็นหัวใจสำคัญ ของความเพียรพยายามนี้ ตลอดจนบูรพาจารย์และผู้มีพระคุณที่ให้การอบรมสั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทวิชา ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานนิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจ หากขาดตกบกพร่อง หรือไม่สมบูรณ์ประการใด ผู้วิจัยขอกราบอภัยมา ณ โอกาสนี้ด้วย

เพทชาย ธาราศักดิ์

57710021: สาขาวิชา: การจัดการสาธารณะ; บธ.ม. (การจัดการสาธารณะ)

คำสำคัญ: ศักยภาพของชุมชน/ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ/ การมีส่วนร่วม

พทหาย ธาราศักดิ์: ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี (THE ABILITY OF COMMUNITY IN MANAGING THE NATURE EDUCATION CENTER FOR MANGROVE CONSERVATION AND ECOTOURISM IN CHONBURI) อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์: นางนุช ศรีสุข, D.P.A. 114 หน้า. ปี พ.ศ. 2558.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี 2) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยโดยอาศัยเครื่องมือรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามผ่านกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบค่าเฉลี่ยของประชากรหนึ่งกลุ่ม และการทดสอบสถิติสัมพันธ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ในทุก ๆ ด้าน คือ ในการลงทุนและปฏิบัติงาน การติดตามและประเมินผล การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา และการวางแผนดำเนินกิจกรรม ตามลำดับ

ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวและด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับสูง ส่วนด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านการจัดการและบริหาร อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการ พบว่าความสัมพันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการลงทุนและปฏิบัติงาน ด้านการติดตามและประเมินผล ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม และด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

57710021: MAJOR: PUBLIC MANAGEMENT; M.B.A. (PUBLIC MANAGEMENT)

KEYWORDS: COMMUNITY ABILITY/ ECOTOURISM/ INVOLVEMENT

PETAI TARASAK: THE ABILITY OF COMMUNITY IN MANAGING THE NATURE EDUCATION CENTER FOR MANGROVE CONSERVATION AND ECOTOURISM IN CHONBURI. ADVISOR: NONGNUCH SRISOOK, D.P.A., 114 P. 2015.

This research has the objectives 1) to study the ability of community in managing the Nature Education Center for Mangrove Conservation and Ecotourism in Chonburi, 2) to study the involvement of people in managing the Nature Education Center for Mangrove Conservation and Ecotourism in Chonburi, and 3) to study the relationship between the involvement of community and the ability of community in managing the Nature Education Center for Mangrove Conservation and Ecotourism in Chonburi. The researcher collected data from 400 samples using questionnaire. Statistics used include descriptive statistics of frequency, percentage, mean, and standard deviation, and inferential statistics of one-sample t-test, and Pearson's correlation analysis.

This study finds that the involvement of community in overall is low in all aspects, namely the investment and operation, follow-up and evaluation, the identification of problems and their causes, and activity planning, respectively.

This study also finds that the ability of community in managing the Nature Education Center for Mangrove Conservation and Ecotourism in Chonburi in overall is moderate. The ability in attracting tourists and the accessibility to tourist destinations are at the high level, but the facility and administration or management are at moderate level, respectively. The relationship between community involvement and ability of community in the management in overall is at the moderate level. That is, the investment and operation, follow-up and evaluation, activity planning, and the identification of problems and their causes are significant at the 0.05 level of significance.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
สมมติฐานของการวิจัย	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	5
ขอบเขตการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพชุมชน	8
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	16
แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	22
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	33
3 วิธีดำเนินการวิจัย	39
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	39
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	40
ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ	43
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	45
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	45

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	47
ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ...	48
ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน	51
ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนใน.....	
ในการบริหารศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยว.....	
เชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	59
ส่วนที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน	68
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	75
สรุปผลการวิจัย	75
อภิปรายผลการวิจัย	77
ข้อเสนอแนะในการวิจัย	80
บรรณานุกรม	82
ภาคผนวก	86
ภาคผนวก ก	87
ภาคผนวก ข	96
ภาคผนวก ค	110
ประวัติย่อของผู้วิจัย	114

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3-1 ข้อมูลจำนวนครัวเรือน สำนักงานเทศบาลตำบลเสมีด	39
4-1 ผลการทดสอบค่าความน่าเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม	47
4-2 จำนวนและค่าร้อยละปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	49
4-3 สรุปค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ..... ชุมชน	51
4-4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน..... ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา.....	52
4-5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน..... ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม	53
4-6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน..... ด้านการมีส่วนร่วมในการวางลงทุนและปฏิบัติงาน	55
4-7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน..... ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน	57
4-8 สรุปค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชน..... ในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยว..... เชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี.....	59
4-9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการ.... บริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ... จังหวัดชลบุรี ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	60
4-10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการ.... บริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ... จังหวัดชลบุรี ด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว.....	62
4-11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการ.... บริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ... จังหวัดชลบุรี ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว.....	64

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4-12	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการ.... บริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ... จังหวัดชลบุรี ด้านการจัดการและบริหาร 65
4-13	ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน... เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี 68
4-14	ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนและศักยภาพของชุมชนในการบริหาร. จัดการด้านสิ่งแวดล้อมความสะอาดของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน..... เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี 70
4-15	ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนและศักยภาพของชุมชนในการบริหาร. จัดการด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์..... ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี 71
4-16	ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนและศักยภาพของชุมชนในการบริหาร. จัดการด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน.... เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี 72
4-17	ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนและศักยภาพของชุมชนในการบริหาร. จัดการด้านการจัดการและบริหารของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน..... เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี 73
4-18	สรุปความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนและศักยภาพของชุมชนในการ..... บริหารจัดการของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยว..... เชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี 74

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	5

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) คือ การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ที่นักท่องเที่ยวสนใจและให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้น และยังเล็งเห็นว่าเป็นการช่วยให้ประเทศมีการพัฒนาไปสู่ความยั่งยืนภายในประเทศ ให้เป็นไปตามหลักปรัชญาสากลว่าด้วยการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (Environmentally sustainable development) ซึ่งจะมุ่งเน้นให้มีการให้การศึกษาหรือการให้ความรู้ หรือมุ่งเน้นให้ตระหนักถึงการดูแลรักษา หรือการอนุรักษ์ มากกว่าการควบคุมความเสียหายหรือควบคุมการเกิดผลกระทบกับธรรมชาติหรือสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวเพียงเท่านั้น (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2542) แต่จะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบในสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ มีการจัดการรักษาสิ่งแวดล้อม และให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ปัจจุบันได้มีการผลักดันและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน และให้ตระหนักถึงความสำคัญและช่วยสนับสนุนการสงวนรักษาพื้นที่อนุรักษ์และทรัพยากรธรรมชาติ

สำหรับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในช่วง 10 ปี ที่ผ่านมา มนุษย์มีความต้องการการท่องเที่ยวในรูปแบบผจญภัยมากขึ้น รวมทั้งการได้เข้าไปมีส่วนร่วมและสัมผัสธรรมชาติอย่างแท้จริง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้มีสาเหตุสำคัญจากการตื่นตัวและให้ความสนใจในเรื่องคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นปัญหาในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีลักษณะที่สำคัญคือ เป็นการท่องเที่ยวที่ดำเนินการภายใต้ขีดจำกัดความสามารถของธรรมชาติ และต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และต้องขึ้นนำภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554)

จังหวัดชลบุรี เป็นจังหวัดท่องเที่ยวชายทะเลภาคตะวันออกที่มีชื่อเสียงมาช้านาน เป็นแหล่งสังสรรค์และความสะดวกสบายและมีความเจริญรุ่งเรืองในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะการท่องเที่ยว ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตชุมชน และอุตสาหกรรมระดับนานาชาติ สำหรับคนทั่วไปแล้ว ชลบุรีอาจเป็นที่รู้จักในฐานะเมืองตากอากาศชายทะเลที่ใกล้กรุงเทพฯ โดยเฉพาะหาดบางแสน

และพืชยา ซึ่งได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ต่างก็เดินทางเข้ามาสัมผัสความสวยงามสดงดงามของชายทะเลตะวันออกอันมีมนต์เสน่ห์แห่งนี้ ปีละหลายล้านคน ด้วยการเติบโตทางเศรษฐกิจ ทั้งในด้านอุตสาหกรรม ด้านแรงงาน ด้านที่อยู่อาศัย และด้านการท่องเที่ยว จึงทำให้จังหวัดชลบุรี ซึ่งในอดีตเคยมีพื้นที่ป่าชายเลนอยู่มากแห่งหนึ่งของประเทศ แต่ปัจจุบันแทบจะไม่หลงเหลือให้เห็นมากนัก เนื่องจากถูกทำลายจากการขยายตัวจากการเติบโตพัฒนาเมือง อีกทั้งการปล่อยน้ำเสียของโรงงานอุตสาหกรรม ของบ้านเรือนที่อยู่อาศัย การทิ้งขยะลงทะเลโดยไม่คำนึงถึงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่ทางจังหวัดชลบุรียังเห็นความสำคัญของป่าชายเลน จึงได้ทำการฟื้นฟูและอนุรักษ์พื้นที่ป่าชายเลน โดยได้ทำการก่อตั้ง ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2544 ตั้งอยู่ที่หมู่ 3 ตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี เปิดดำเนินการโดยความร่วมมือของกรมป่าไม้และองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เพื่ออนุรักษ์ป่าชายเลนพื้นที่กว่า 300 ไร่ และให้เป็นแหล่งเรียนรู้แก่ประชาชน มีเส้นทางศึกษาธรรมชาติเป็นสะพานไม้ที่ยาว 2,300 เมตร ซึ่งยาวที่สุดในประเทศไทย ตลอดเส้นทางบนสะพานทางเดินศึกษาธรรมชาติของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนแห่งนี้ อุดมไปด้วยพันธุ์ไม้ป่าชายเลนหลากหลายชนิด ซึ่งทำให้ชาวชลบุรีและนักท่องเที่ยวได้มีโอกาสสัมผัสและศึกษาธรรมชาติของป่าชายเลนได้จากสถานที่จริงอย่างใกล้ชิด (ศาลากลางจังหวัดชลบุรี, 2559)

จากการที่ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี มีความหลากหลายทางชีวภาพ โดยเป็นแหล่งรวมของพันธุ์ไม้ป่าชายเลนและสัตว์น้ำอีกหลายชนิด รวมทั้งพืชพรรณที่สวยงามตามธรรมชาติที่หลากหลาย เหมาะแก่การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้เป็นไปตามนโยบายขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ที่สนับสนุนให้มีการจัดการและพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และรักษาระบบนิเวศน์ (องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี, 2557) อีกทั้งป่าชายเลนยังมีความสำคัญและประโยชน์อย่างมากมายมหาศาล เพราะป่าชายเลนเป็นที่รวมของพืช สัตว์น้ำและสัตว์บกนานาชนิด ซึ่งมีความสำคัญและประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์หลายรูปแบบ ป่าชายเลน เป็นระบบนิเวศวิทยาที่เชื่อมโยงถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นพืชพรรณธรรมชาติที่อาศัยการสังเคราะห์แสงจากดวงอาทิตย์เพื่อการเจริญเติบโต และกลายมาเป็นผู้ผลิต (Producers) ในส่วนต่าง ๆ ของดินไม้ นอกเหนือจากประโยชน์ที่มนุษย์นำไปใช้ ก็จะร่วงหล่นลงในพื้นดินและพื้นน้ำ จากนั้นเมื่อเกิดการทับถมก็จะกลายมาเป็นแร่ธาตุให้กับสัตว์ขนาดเล็กที่เรียกว่า จุลชีวัน ยกตัวอย่างเช่น เชื้อรา แผลงตอน แบคทีเรีย รวมไปถึงสัตว์ขนาดเล็กหรือลูกของสัตว์น้ำ ที่อาศัยอยู่บริเวณหน้าดินเลน ที่เรียกว่า ผู้บริโภคของระบบ (Detritus consumers) แร่ธาตุหรือจุลชีวันเหล่านี้จะเติบโตกลายเป็นอาหารของสัตว์น้ำขนาดเล็กอื่น ๆ และสัตว์น้ำเหล่านี้จะเจริญเติบโตเป็นอาหารให้กับกุ้ง หอย ปู และปลาที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นไปตามลำดับของห่วงโซ่

อาหาร (Food chain) นอกจากนี้ พวกเศษไม้ เศษใบไม้ และส่วนต่าง ๆ ของไม้ที่ร่วงหล่นจะถูกย่อยสลายเป็นโปรตีน สำหรับพวกหอย ปู และหนอนปล้อง ซึ่งจะเป็นอาหารของสัตว์น้ำที่ใหญ่กว่าต่อไป อีกทั้งยังเป็นที่อยู่อาศัยและที่อนุบาลสัตว์น้ำในระยะตัวอ่อนของปู กุ้ง และปลาอีกหลายหลายชนิด ซึ่งทั้งหมดจะเกิดเป็นห่วงโซ่อาหารขึ้นในระบบนิเวศป่าชายเลน และโดยธรรมชาติแล้วจะมีความสมดุลในตัวของมันเอง (ที่เที่ยวไทย, 2554) แต่ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งก็จะส่งผลทำให้ระบบ ความสัมพันธ์นี้ถูกทำลายลง จนเกิดเป็นผลเสียขึ้นได้

ปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นที่ป่าชายเลนตามชายฝั่งทะเลแม่น้ำลำคลอง ทะเลสาบและเกาะต่าง ๆ ตั้งแต่ภาคกลางตอนล่าง ภาคตะวันออกตลอดไปจนถึงภาคใต้ทั้งสองฝั่ง ซึ่งมีพื้นที่ป่าชายเลนลดลงอย่างรวดเร็ว และยังคงลดลงอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มอัตราการบุกรุกเพิ่มมากยิ่งขึ้น ในหลาย ๆ ส่วนงานภาครัฐและเอกชนจึงได้จัดกิจกรรมหรือ โครงการปลูกป่าชายเลน เพื่อเป็นการฟื้นฟูป่าชายเลน เช่นเดียวกับนโยบายขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ที่สนับสนุนให้มีการจัดการและพัฒนาพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อเป็นการอนุรักษ์ป่าชายเลนที่มีอยู่ในจังหวัดชลบุรี และมุ่งที่จะพัฒนาให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และรักษาระบบนิเวศต่อไป (องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี, 2557) ดังนั้น เพื่อให้การส่งเสริมและพัฒนาศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีคุณภาพ และสอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน และทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่น

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมของชุมชน ว่ามีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างไร โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง นำผลที่ได้ไปใช้ในการวางแผนการจัดการ รวมทั้งเป็นแนวทางในการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเอื้ออำนวยประโยชน์ไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดชลบุรีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจังหวัดชลบุรี

สมมติฐานของการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับสูง

สมมติฐานที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ สามารถนำมาเปรียบเทียบกับสมมติฐานซึ่งแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เป็นเหตุและผลตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็นตัวแปรอิสระและตัวแปรตามโดยกำหนดให้

1. ตัวแปรอิสระ (Independent variables) การมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดของเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527 อ้างถึงใน สิทธิโชค เดชภิบาล, 2554) ประกอบด้วย

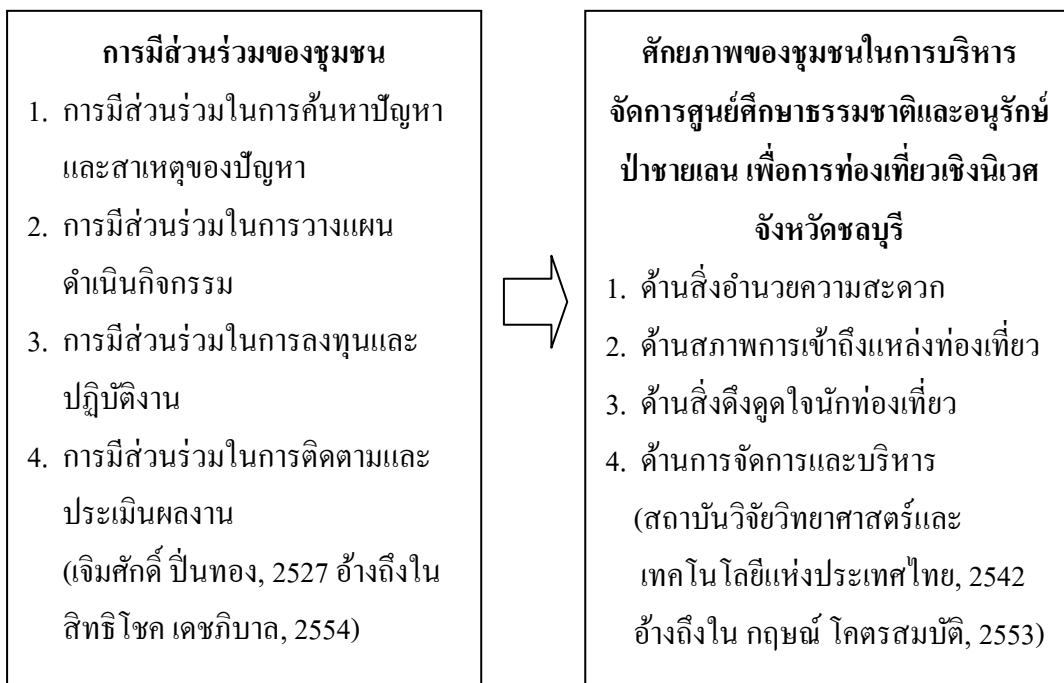
- 1.1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
- 1.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
- 1.3 การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน
- 1.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

2. ตัวแปรตาม (Dependent variable) ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย

- 2.1 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
- 2.2 ด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
- 2.3 ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว
- 2.4 ด้านการจัดการและบริหาร

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม



ภาพที่ 1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและแก้ไขศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
2. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อันจะเป็นประโยชน์ในการประเมินศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. เป็นแนวทางให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่ได้ไปปรับใช้และหาแนวทางการร่วมกันพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษานี้ได้กำหนดศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่สำนักงานเทศบาลตำบลเสมีด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานเทศบาลตำบลเสมีด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่าง 400 คน

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี โดยพิจารณาจาก 4 ด้าน คือ ด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวก ด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ด้านการจัดการและบริหาร

นิยามศัพท์เฉพาะ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน ซึ่งในที่นี้หมายความรวมถึงการท่องเที่ยวของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนหรือประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่สำนักงานเทศบาลตำบลเสมีด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง ประชาชนในชุมชนมีบทบาทและเข้าร่วมกิจกรรมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี ซึ่งประกอบด้วย

การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสำรวจ เก็บข้อมูลของชุมชน ศึกษาสาเหตุของปัญหาชุมชน

การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางกฎระเบียบของแต่ละกิจกรรมในชุมชน แสดงความคิดเห็นในการวางแผน จัดทำแผนกิจกรรม

ต่าง ๆ ของชุมชน

การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน จัดหางบประมาณในการปฏิบัติงานของชุมชน

การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมประเมิน ติดตามผลกิจกรรม วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของชุมชน

ศักยภาพของชุมชน หมายถึง ชีตความสามารถ หรือความพร้อมที่จะกระทำให้เป็นผลสำเร็จ รวมถึงการแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน ในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง ความสามารถในการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก ประกอบด้วย ที่พัก ร้านอาหาร-เครื่องดื่ม ร้านจำหน่ายของที่ระลึก

ด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ความสามารถในรูปแบบของการเดินทาง โดยมีถนนเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก มีความชัดเจนของป้ายแสดงเส้นทางและการให้บริการของรถโดยสารที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว หมายถึง ความสามารถของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดความสนใจจากแหล่งทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อันประกอบด้วยป่าชายเลน ความอุดมสมบูรณ์ของพันธุ์สัตว์น้ำ และพันธุ์ไม้หายาก

ด้านการจัดการและบริหาร หมายถึง ความสามารถในการจัดสรรหน้าที่ความรับผิดชอบจากองค์กรชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชนในการพัฒนาและส่งเสริมพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดจาก บทความ ตำรา วารสาร เอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงงานวิจัยในอดีตเพื่อเป็นพื้นฐานและแนวทางในการศึกษาดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพชุมชน
2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน
4. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพชุมชน

ความหมายของศักยภาพ

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ศักยภาพ หมายถึง ภาวะแฝง อำนาจ หรือคุณสมบัติที่มีแฝงอยู่ในสิ่งต่าง ๆ อาจทำให้พัฒนาหรือให้ปรากฏ เป็นสิ่งที่ประจักษ์ได้

จิระเดช จีแดง (2556, หน้า 7) ศักยภาพ หมายถึง การกระทำในสิ่งที่ถูกต้องอย่างมีสติ ก่อให้เกิดความสำเร็จในสิ่งที่สร้างหรือสิ่งที่กระทำ หรือหมายถึงคุณสมบัติที่แฝงอยู่ในสิ่งต่าง ๆ ที่อาจทำให้พัฒนาหรือปรากฏเป็นที่ประจักษ์

ดังนั้น ศักยภาพ หมายถึง ความสามารถหรือคุณสมบัติที่มีแฝงอยู่ในสิ่งต่าง ๆ อาจจะทำให้พัฒนาและทำให้ประจักษ์แจ้งขึ้นได้ โดยสามารถนำสิ่งที่แฝงอยู่นั้นมาพัฒนาให้เกิดสิ่งที่ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

ความหมายของศักยภาพชุมชน

กันทิมา จินโต (2550, หน้า 13) ศักยภาพของชุมชน หมายถึง ชีตความสามารถ หรือความพร้อมที่จะทำให้เป็นผลสำเร็จ รวมถึงการแก้ไขปัญหา และสนองความต้องการของชุมชน

สายพิณ สันทัด, ทรงชัย สวนรัตนชัย และปาริชาติ กฤษณะเศรษฐี (2551, หน้า 5) ได้ให้ความหมายของ ศักยภาพชุมชน หมายถึง การพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วย

การพัฒนาขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติ และองค์กรชุมชนให้มีความเข้มแข็งและมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองจากการนำทรัพยากรที่มีมนุษย์มาสร้างประโยชน์คืนสู่ชุมชน

โกวิท พวงงาม (2553, หน้า 381) ได้กล่าวว่า ศักยภาพของชุมชน หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์ ทรัพยากรในองค์กรและทุนทางสังคมที่มีอยู่ภายในชุมชนหนึ่ง ๆ ที่สามารถยกระดับเพื่อแก้ไขปัญหาของส่วนรวม และปรับปรุงหรือผดุงรักษาความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชนนั้น ๆ การดำเนินการอาจกระทำผ่านกระบวนการของสังคมแบบไม่เป็นทางการ หรือการรวมกลุ่มของปัจเจกบุคคล องค์กรและเครือข่ายทางสังคมที่มีอยู่ในระดับต่าง ๆ รวมทั้งในระดับชุมชนอนุชาติ

สายใจ พันแพง (2553, หน้า 13) ศักยภาพชุมชน หมายถึง พลังอำนาจหรือความสามารถของชุมชนที่แสดงออกมาในการดำเนินการบริหารจัดการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายสูงสุดของชุมชน ในการที่จะตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาของคนส่วนใหญ่ในชุมชน ก่อให้เกิดความสมบูรณ์ความสงบสุขของคนในชุมชนภายใต้สภาวะแวดล้อมที่มีอยู่

จิระเดช จีแดง (2556, หน้า 7) ศักยภาพของชุมชน หมายถึง ขีดความสามารถของชุมชนในการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมทั้งให้เกิดการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงความสามารถในการประยุกต์ใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับสภาพภูมินิเวศของชุมชน และยังครอบคลุมถึงการพัฒนากระบวนการทางความคิด สติปัญญาและภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน เป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุน ประสานให้ชุมชนมีขีดความสามารถในการบริหารจัดการในมิติต่าง ๆ ที่สูงขึ้น ทั้งขีดความสามารถในการเตรียมความพร้อมชุมชน การเสริมสร้างศักยภาพผู้นำ การให้ความรู้และจิตสำนึกด้านอนุรักษ์แก่ชุมชน รวมไปถึงการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ วางแผน ตัดสินใจ ดำเนินงาน และการติดตามผลการดำเนินงานของชุมชน อันเป็นการตอบสนองต่อเป้าหมายที่วางไว้

นิตยา สุจริตผลจรรย์ (2557) ศักยภาพชุมชน หมายถึง ขีดความสามารถหรือพลังที่มีอยู่ภายในชุมชนในอันที่จะตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาของคนส่วนใหญ่ในชุมชน เป็นพลังที่สามารถใช้เป็นประโยชน์ในการพัฒนา

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยขอสรุปความหมายเพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้า ศักยภาพของชุมชน หมายถึง ขีดความสามารถ หรือความพร้อมที่จะกระทำให้เป็นผลสำเร็จ รวมถึงการแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน ในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

ลักษณะและองค์ประกอบของศักยภาพของชุมชน

แมทธิว (Matthew, 1996 อ้างถึงใน กันทิมา จิน โท, 2550) ได้พิจารณาเงื่อนไขและปัจจัยของชุมชนที่ทำให้เกิดความเข้มแข็ง ดังนี้

1. โครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อความเป็นชุมชน
 - 1.1 การรวมตัวเป็นกลุ่ม/ องค์กร มีมากน้อยเพียงใด
 - 1.2 ขนาดของกลุ่มที่พบปะ
 - 1.3 จำนวนสถานที่และโอกาสในการพบปะสังสรรค์ เพื่อการแก้ปัญหาของชุมชน
 - 1.4 ประเด็นพูดคุย/ ultiปัญหาของชุมชน
 - 1.5 ระดับความสัมพันธ์ใกล้ชิดของคนในชุมชน
 - 1.6 เครื่องมือสื่อสาร
2. กระบวนการเฉพาะบางอย่าง
 - 2.1 กระบวนการตัดสินใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาโดยรวมของชุมชนเป็นอย่างไร การมีส่วนร่วมของคนมากน้อยเพียงไร บทบาทของผู้นำในการตัดสินใจเป็นอย่างไร
 - 2.2 กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่แตกต่างกันหรือการหาข้อสรุปร่วมกันในการแก้ไขปัญหา
3. ผู้นำ
 - 3.1 จำนวนผู้นำ การกระจายตัวในตำบล/ พื้นที่
 - 3.2 บทบาทของผู้นำสัมพันธ์กับสมาชิกในชุมชน เช่น การเปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นริเริ่ม การสร้างกระบวนการ/ กิจกรรมให้สมาชิกมีส่วนร่วม และการสร้างเครือข่ายภายใน/ ภายนอกชุมชน
 - 3.3 คุณสมบัติ เช่น การติดตามสถานการณ์ปัญหา การเปิดกว้างให้การเรียนรู้ ไม่แบ่งฝ่าย มองการณ์ไกล
4. กระบวนการที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม
 - 4.1 เป็นการประเมินว่าชุมชนมีระบบความคิดด้านต่าง ๆ เหล่านี้มากน้อยเพียงไร
 - 4.2 การให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมพอ ๆ กับผลงาน
 - 4.3 การดึงคนให้มาร่วมกระบวนการคิดและตัดสินใจให้มากที่สุด
 - 4.4 การเน้นศักยภาพของสมาชิกที่มารวมตัวกันว่าเป็นต้นทุนของชุมชน มากกว่ามองว่าเป็นปัญหาของชุมชน
 - 4.5 ความคิดเกี่ยวกับ “อำนาจ” หรือ “พลัง” ในการเปลี่ยนแปลง เน้นพลังของกลุ่มในการแก้ไขปัญหาของตนเองมากกว่าฝากความหวังไว้ที่ผู้มี “อำนาจ” หรือไม่

- 4.6 ความคิดเกี่ยวกับการรับผิดชอบแก้ปัญหาของชุมชนตนเอง
5. ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนกับสถาบันต่าง ๆ ในชุมชน
- 5.1 การพึ่งพาหน่วยงานของรัฐที่มีมากน้อยเพียงไร
- 5.2 ความร่วมมือสนับสนุน ความใกล้ชิดกันของโรงเรียน วัด และสถานบริการในชุมชน
6. ความรู้สึกร่วมเป็นกลุ่มชุมชนเดียวกันและมองหาทางออกของความร่วมมือในชุมชนเป็นการประเมินว่าในชุมชนมีความรู้สึกผูกพันเป็นชุมชนหรือไม่ โดยดูจาก
- 6.1 ประวัติศาสตร์/ คำบอกเล่าของชาวบ้านเกี่ยวกับการช่วยเหลือกันและกันในการแก้ปัญหาชุมชน
- 6.2 การทำกิจกรรมที่ต้องอาศัยความร่วมมือหลายฝ่ายร่วมกัน
- 6.3 ความพยายามในการดึงเอาคนที่ยังไม่เข้าร่วมงานพัฒนาชุมชนให้เข้าร่วมด้วยการประเมินศักยภาพของชุมชน
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2537 อ้างถึงใน นิตยา สุจริตผลจำรูญ, 2557) กล่าวว่า ขอบเขตการวินิจฉัยศักยภาพของชุมชนในงานพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชนวิเคราะห์จากองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้
1. ความกระตือรือร้นหรือวิญญาน ตลอดจนการรับรู้และจิตสำนึกในการพัฒนาของประชาชน เป็นการวินิจฉัยความพร้อมของประชาชน หมายถึง ความมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา ความกระตือรือร้นมีความสำคัญอย่างมากแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของชุมชน ทั้งนี้รวมไปถึงการรับรู้และการมีจิตสำนึกในงานพัฒนาของประชาชนด้วย
 2. โครงสร้างและบทบาทขององค์กรชุมชน ผู้นำชุมชน รวมทั้งโครงสร้างอำนาจชุมชน เป็นเรื่องที่พิจารณาถึงสภาพการปกครองของผู้นำชุมชนว่ามีบทบาทอย่างไรในการดำเนินงานพัฒนา เช่น คุณภาพและลักษณะของผู้นำชุมชน และองค์กรของชุมชนมีความพร้อมที่จะพัฒนาและเล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนา
 3. การวางแผนและการบริหารจัดการงานพัฒนา พิจารณาถึงความสามารถที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาและความต้องการของชุมชนมากน้อยเพียงใด
 4. การพัฒนาคน การพิจารณาความพร้อมของทรัพยากรบุคคลในชุมชน ว่าสามารถทำให้ชุมชนมีการพัฒนามากน้อยเพียงใด เช่น ผู้นำชุมชน องค์กรชุมชน และประชาชนทั่วไปในชุมชน มีการพัฒนาชุมชนของตนเองมากน้อยเพียงใด

5. เทคโนโลยีในงานพัฒนา ศักยภาพของชุมชนในเรื่องของเทคโนโลยีในงานพัฒนา เป็นอีกเรื่องที่จะต้องทำการวินิจฉัยถึงประสิทธิภาพของเทคโนโลยีว่าสามารถทำให้งานพัฒนาในชุมชนบรรลุผลสำเร็จตามความต้องการของสมาชิกมากน้อยเพียงใด

6. การสื่อสาร เผยแพร่ประชาสัมพันธ์และระบบข้อมูลข่าวสารของชุมชน การวินิจฉัยศักยภาพในเรื่องการสื่อสาร เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และระบบข้อมูลข่าวสารของชุมชนนี้ เพื่อที่จะทำให้เกิดความสำนึกและการติดต่อประสานงานความเข้าใจกันมากขึ้น

7. การระดมทุน แรงงาน และทรัพยากรในชุมชน บัญชีเรื่องทุนและทรัพยากรที่เป็นวัตถุเป็นสิ่งที่สำคัญในงานพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาและความต้องการของชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากถ้าหากมีการดำเนินการที่ปราศจากทุน แรงงาน และทรัพยากรที่เหมาะสม จะทำให้โครงการประสบปัญหา และไม่สามารถดำเนินไปสู่เป้าหมายได้

8. ลักษณะโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นเรื่องที่สำคัญไม่อาจมองข้ามไปได้ ทั้งนี้เนื่องจากโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละชุมชนย่อมจะแตกต่างกันไป อุปสรรคหรือความสำเร็จในงานพัฒนาต้องพิจารณาจากลักษณะ โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งด้วย เช่น ประชาชนมีค่านิยมอย่างไร มีทัศนคติต่อการพัฒนาอย่างไร ลักษณะการพึ่งพาอาศัยเป็นอย่างไร

9. ระบบการสนับสนุนจากภายนอกชุมชน การวินิจฉัยในเรื่องของศักยภาพไม่เพียงแต่พิจารณาองค์ประกอบภายในชุมชนเท่านั้น แต่ต้องพิจารณาจากองค์ประกอบจากภายนอกชุมชนด้วย ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนทั้งด้านวัสดุ อุปกรณ์ การบริการ และด้านวิชาการจากภายนอกชุมชนมีผลกระทบต่อภายในชุมชนด้วย ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนมิได้อยู่หนึ่ง หรือติดต่อกันเฉพาะภายในชุมชนเท่านั้น แต่ชุมชนมีการติดต่อสัมพันธ์กับภายนอกชุมชนหรือหน่วยงานอื่น ๆ ทำให้จำเป็นต้องทราบถึงการได้รับการสนับสนุนจากภายนอกชุมชนว่ามีมากน้อยเพียงใด

ลีลาภรณ์ นาครทรรพ และคณะ (2538 อ้างถึงใน กันทิมา จินโต, 2550) มีข้อสรุปเกี่ยวกับกรอบตัวชี้วัดความเข้มแข็งหรือศักยภาพของชุมชน ดังนี้

1. มีการนำมิติเชิงวัฒนธรรมมาผสมผสานในการทำกิจกรรม เพราะการมีฐานทางวัฒนธรรมจะเป็นเครื่องยึดโยงให้สามารถสร้างองค์กรชุมชนได้ง่ายและมีคุณภาพ
2. ในด้านความสามารถในการตอบสนองต่อปัญหา ควรพิจารณา ถึง
 - 2.1 ความรวดเร็วในการตอบสนองต่อปัญหา
 - 2.2 ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมีหลากหลายหรือไม่ ยากง่ายเพียงไร เป็นปัญหาภายในหรือภายนอกชุมชน ปัญหาเหล่านี้จะเป็นเครื่องทดสอบประสิทธิภาพและความสามารถของกลุ่มในการแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี

- 2.3 จำนวนปัญหาที่องค์กรชุมชนสามารถแก้ไขได้
3. ในด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรพิจารณาตัวชี้วัด ได้แก่
 - 3.1 มีการวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ ทางเลือกการแก้ไขปัญหา และวิธีการแก้ไขปัญหา โดยดูถึงกระบวนการในการวิเคราะห์ดังกล่าวว่า มีการวิเคราะห์ที่ชัดเจนหรือไม่ มีการเชื่อมโยงปัญหากับสาเหตุหรือไม่ คุณภาพในการวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ การตั้งเป้าหมายในการแก้ปัญหา เป็นอย่างไร มีทิศทางที่ถูกต้อง มีสติหรือไม่
 - 3.2 มีการพัฒนาจิตสำนึก
4. ในด้านการจัดกลุ่ม ควรพิจารณาถึงตัวชี้วัด ได้แก่
 - 4.1 จำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรม
 - 4.2 ระดับของการมีส่วนร่วมของสมาชิก ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เสนอความคิดเห็นลงมือปฏิบัติ ฯลฯ
 - 4.3 สมาชิกทำหน้าที่และทำหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ
 - 4.4 มีการสร้างและพัฒนากระบวนการกลุ่มอย่างต่อเนื่อง
 - 4.5 มีกฎระเบียบและกติการ่วมกัน
 - 4.6 มีความพร้อมเพรียง ความสามัคคีในการทำกิจกรรมร่วมกัน
5. ในด้านที่เกี่ยวกับผู้นำ ซึ่งหมายถึง ผู้ที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกและชุมชน ควรพิจารณาถึงตัวชี้วัด ได้แก่
 - 5.1 จำนวนผู้นำ มีหลายคนหรือไม่
 - 5.2 ความรู้และทักษะของผู้นำ มีหลายด้านหรือไม่ (เช่น ผู้นำด้านการสื่อสาร การถ่ายทอดความรู้ การจัดการ ฯลฯ)
6. ในด้านที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ ควรพิจารณาถึงตัวชี้วัด ได้แก่
 - 6.1 การที่สมาชิกได้รับผลประโยชน์อย่างยุติธรรม
7. ในด้านการยอมรับนับถือที่องค์กรได้รับจากภายนอก ควรพิจารณาถึงตัวชี้วัด ได้แก่
 - 7.1 การสนับสนุนที่ได้รับจากภายนอก เช่น เงินทุนและทรัพยากรในโครงการพัฒนาต่าง ๆ
 - 7.2 มีคนเยี่ยมชมศึกษาดูงาน เป็นแหล่งความรู้
 - 7.3 การมีความสามารถในการต่อรองกับรัฐ/แหล่งทุนต่าง ๆ มากขึ้น
8. ในด้านการขยายผล ควรพิจารณาถึงตัวชี้วัด ได้แก่
 - 8.1 จำนวนสมาชิกที่เพิ่มมากขึ้น
 - 8.2 ประเภทงานและกิจกรรมมีหลากหลายมากขึ้น

8.3 จำนวนองค์กรที่เกี่ยวข้องมีมากขึ้น

การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว เป็นการศึกษาเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับการวางแผนในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับจำนวนของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่อย่างแท้จริง ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ โดยได้กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเอาไว้ ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้กับการวิจัยครั้งนี้ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542 อ้างถึงใน กฤษณ์ โคตรสมบัติ, 2553) ดังนี้

1. ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาจากทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสม มีเอกลักษณ์เฉพาะ โดยให้ความสำคัญของระบบนิเวศวิทยาและการจูงใจว่ามีมากน้อยเพียงใด เพื่อให้มีความสำคัญที่แตกต่างกันของแต่ละปัจจัย ดังนี้

1.1 ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว โดยจะพิจารณาจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของสถานที่ท่องเที่ยว นั้น ๆ ว่ามีสภาพธรรมชาติดั้งเดิม หรือถูกพัฒนา คัดแปลงตกแต่งไปบางส่วน แต่ยังคงสภาพเดิมไว้หรือไม่ หรือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างขึ้น โดยการผสมผสาน ตกแต่งใหม่โดยไม่มีความเหมาะสมหรือสอดคล้องของระบบนิเวศกับสภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ และยังคงส่งผลให้เกิดการลดลงของคุณค่าในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.2 ความเป็นเอกลักษณ์ จะพิจารณาความสมบูรณ์ ความหลากหลาย ความสัมพันธ์ของระบบนิเวศในพื้นที่ และความโดดเด่นของศักยภาพของระบบนิเวศตามลำดับ โดยมีองค์ประกอบด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีอยู่ว่ามีความดึงดูดใจมากน้อยเพียงใด

2. ศักยภาพด้านการจัดการ ที่จะบ่งชี้ถึงโอกาสในการเพิ่มศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยจะพิจารณาจากสภาพการจัดการว่าอยู่ในกรอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากน้อยเพียงใด ศักยภาพด้านการจัดการประกอบไปด้วย

2.1 การให้การศึกษาในด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการสื่อ การจัดกิจกรรมที่มีการศึกษาหรือมีส่วนร่วมไปพร้อมกับการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยว

2.2 การกำหนดมาตรการป้องกันและรักษาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นด้านการควบคุมดูแล ด้านความปลอดภัย และการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวและการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 การให้ความร่วมมือขององค์กรในการจัดการ ซึ่งจะพิจารณาจากรูปแบบขององค์กร โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นว่ามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือและควบคุมการท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด

หลักเกณฑ์ที่ช่วยพิจารณาและประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาจากองค์ประกอบหลัก ๆ ดังนี้ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542 อ้างถึงใน กฤษณ์ โคตรสมบัติ, 2553)

1. คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความงดงามของแหล่งท่องเที่ยว จุดเด่นในตัวเอง อายุหรือความเก่าแก่ของแหล่งท่องเที่ยว ประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจ ความสำคัญทางศาสนา หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับความเชื่อ บรรยากาศโดยรวม สภาพภูมิทัศน์ และการวิถีชีวิต เป็นต้น
 2. สภาพการเข้าถึง ได้แก่ ความสะดวกของเส้นทาง รูปแบบการเดินทาง ระยะทาง ที่ตั้ง ระยะห่างจากตัวเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น
 3. สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ โรงแรมที่พัก ร้านอาหาร ระบบสาธารณูปโภค เช่น ระบบไฟฟ้า น้ำประปา สัญญาณโทรศัพท์ สัญญาณอินเทอร์เน็ต รวมถึงโรงพยาบาล และสถานีตำรวจ
 4. สภาพแวดล้อม ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ การปราศจากการรบกวนจากสภาพแวดล้อม เช่น อากาศ กลิ่น เสียง ควีน เป็นต้น
 5. ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อจำกัดทางด้านพื้นที่ แหล่งอำนวยความสะดวก การให้บริการด้านสาธารณูปโภค ข้อจำกัดด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว เป็นต้น
 6. ชื่อเสียง ได้แก่ การเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย จำนวนนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย
 7. องค์ประกอบด้านพื้นที่ คือ จุดเด่นเฉพาะของแหล่งท่องเที่ยวที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามายังแหล่งท่องเที่ยว เช่น ประวัติที่น่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว วัฒนธรรม ประเพณี หรือลักษณะของภูมิทัศน์ที่สามารถเข้าถึงได้
 8. องค์ประกอบด้านการจัดการ ไม่ว่าจะเป็นด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวทั้งในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวและบริเวณใกล้เคียงโดยรอบ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การจัดการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว
 9. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ คือ การพิจารณาถึงกิจกรรมที่หลากหลายที่เอาไว้รองรับนักท่องเที่ยวในพื้นที่ การสร้างจิตสำนึกและการให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมแก่นักท่องเที่ยว
 10. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนในท้องถิ่นมีความพึงพอใจที่จะให้ท้องถิ่นของตนได้รับการพัฒนาด้านสถานที่ท่องเที่ยวหรือไม่
- จากหลักเกณฑ์และองค์ประกอบข้างต้น ผู้วิจัยได้นำหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ อันเกี่ยวข้องกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบไปด้วย

1. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก องค์ประกอบด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการแก่นักท่องเที่ยว ประกอบด้วย 1) การบริการด้านที่ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ที่สอดคล้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น 2) การบริการร้านอาหาร-เครื่องดื่ม จุดประชาสัมพันธ์และให้บริการนักท่องเที่ยว ร้านจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก ห้องสุขา 3) การบริการด้านความปลอดภัย
 2. ด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว องค์ประกอบพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวสามารถไปได้โดยง่าย โดยมีถนนเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก มีความชัดเจนของป้ายแสดงเส้นทางและการให้บริการของรถโดยสารที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
 3. ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว องค์ประกอบพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดความสนใจจากแหล่งทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อันประกอบด้วย ป่าชายเลน ป่าชายหาด แม่น้ำ ลำคลอง การอุดมสมบูรณ์ของพันธุ์สัตว์น้ำ และพันธุ์ไม้หายาก เป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวที่ต้องการความเป็นธรรมชาติรวมถึงหน่วยงานและองค์กรที่ตระหนักถึงการอนุรักษ์ให้มีกิจกรรมในการร่วมอนุรักษ์ธรรมชาติและกิจกรรมส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนรู้ โดยการศึกษาสภาพแวดล้อม ระบบนิเวศ การสร้างจิตสำนึกของคนภายในชุมชนและภายนอกชุมชนกิจกรรมจึงมุ่งเน้นการอนุรักษ์ ป่าชายเลน และพัฒนา เช่น กิจกรรมปลูกป่าชายเลน เก็บขยะและทำพุงกันขยะ กิจกรรมทำคอนโดปู กิจกรรมปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ กิจกรรมชุดรณรงค์และตัดสาบกิ่งแสมและส่งเสริมให้มีการจัดฝึกอบรมความรู้และปลูกจิตสำนึกสำหรับเยาวชน
 4. ด้านการจัดการและบริหาร องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการ ที่สามารถพัฒนาพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้นั้น ต้องมีการร่วมมือจากองค์กรชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชนในการร่วมรับผิดชอบพื้นที่จัดสรรหน้าที่และบทบาทความรับผิดชอบเพื่อสามารถเอื้อประโยชน์ให้แก่ชุมชนและสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก
- จากองค์ประกอบทั้งสี่ด้านข้างต้น ผู้วิจัยได้พิจารณาถึงความสำคัญและสรุปจากหลักการประเมินของแหล่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ได้บัญญัตินิยามของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ว่า “เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติ มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมี

ส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน” มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ในหลากหลายทฤษฎี ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

วรรณณา วงษ์วานิช (2550, หน้า 141) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของแหล่งท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

ไพฑูรย์ พงสะบุตร (2552) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ทั้งพืช สัตว์ และมนุษย์ เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ การได้สัมผัสและชื่นชมกับความงามของธรรมชาติอย่างใกล้ชิด

ดร.รชนี เอมพันธุ์, สุทัศน์ วรรณะเลิศ และเรณูภา รัชโน (2547 อ้างถึงใน ศิริภา คุณพระเนตร, 2553) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ธรรมชาติและอาจรวมไปถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ธรรมชาตินั้น โดยมุ่งเน้นคุณค่าของธรรมชาติหรือลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว และทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อม ระบบนิเวศ และวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยไม่ทำลาย สิ่งแวดล้อมหรือธรรมชาติให้เสื่อมโทรม เป็นการท่องเที่ยวที่มีประโยชน์ในการอนุรักษ์ธรรมชาติและเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นทางตรงและทางอ้อม โดยการมุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส เรียนรู้ สภาพแวดล้อมของธรรมชาติ ซึ่งเป็นการเสริมสร้างจรรยาบรรณด้านสิ่งแวดล้อมเชิงรุก

กฤษณ์ ไคตรสมบัติ (2553, หน้า 10) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องหรือเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยต้องมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ ผลประโยชน์ต้องเกิดขึ้นกับชุมชนท้องถิ่นอย่างเป็นธรรม และการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวแล้ว ต้องกระทบต่อระบบเศรษฐกิจชุมชน สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศน้อยที่สุด เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

ประชิด สกฤษณ์พัฒน์, วิมล จิโรจพันธ์ และอุดม เขยกิจวงศ์ (2554, หน้า 46) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจน โดยเน้นสภาพแวดล้อมซึ่งเกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ มนุษย์ พืช สัตว์ในรูปแบบดั้งเดิมที่มีธรรมชาติเป็นเกณฑ์

กุลวรา สุวรรณพิมล (2548 อ้างถึงใน เบญจวรรณ กิตติจารุกร, 2556) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปตามแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์ และมีการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม โดยมีการควบคุมผลกระทบและสร้างบรรยากาศของการศึกษาเรียนรู้ ธรรมชาติแวดล้อม พร้อมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์เพื่อเพิ่มพูนคุณภาพชีวิต

จากความหมายข้างต้น สามารถสรุปความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวในรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับแหล่งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยไม่ไปรบกวนต่อระบบนิเวศ มุ่งเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรและการเรียนรู้สภาพแวดล้อมธรรมชาติเอื้อประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติ ซึ่งชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน สร้างจิตสำนึกให้ทุกฝ่ายของผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกันรับผิดชอบต่อระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สุนทอน ไชสงคาม (2553, หน้า 57) กล่าวว่า เป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เกิดประสบการณ์เรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จึงเป็นแนวคิดที่จะทำให้อัศจรรย์การท่องเที่ยวได้ช่วยส่งเสริมการศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะช่วยสร้างรายได้ และยังเป็นการสร้างงานให้กับประชาชนในท้องถิ่นเพื่อเพิ่มรายได้ ทำให้ลดความจำเป็นในการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติเพื่อดำรงชีพ ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถดำเนินควบคู่กันไปได้ หรืออาจกล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ยูภาพักตร์ วิเวกวิน (2554, หน้า 45) กล่าวว่า วัตถุประสงค์และเป้าหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความแตกต่างอย่างชัดเจนจากการท่องเที่ยวทั่ว ๆ ไป กล่าวคือ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มุ่งเน้นในด้านการท่องเที่ยวควบคู่กับการดูแลรักษาและคงไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว การเพิ่มพูนประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้นักท่องเที่ยว การพัฒนาจิตสำนึกและความเข้าใจของนักท่องเที่ยวในการทำคุณประโยชน์ให้แก่สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ และการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชุมชนที่แหล่งท่องเที่ยวต้องอยู่ นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวิถีความเป็นอยู่ที่น่าสนใจของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ที่ปรากฏในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

ทางธรรมชาติ เพื่อเปิดโอกาสให้มีการศึกษาเรียนรู้และสร้างความพึงพอใจเกี่ยวกับความหลากหลาย และวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนเหล่านั้นด้วย

ดังนั้น วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในธรรมชาติของผู้วิจัย คือ การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นเกี่ยวกับการให้ความรู้และการดูแลรักษาธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่สามารถนำไปสู่การส่งเสริมเป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งเพื่อสร้างรายได้และสร้างจิตสำนึกให้แก่ชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

มหาวิทยาลัยศิลปากร (2551) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากจะมีแนวคิดพื้นฐานมุ่งพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจแล้ว ยังมุ่งอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นให้มีความเป็นอยู่ที่ดีและยั่งยืน โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้าน คือ

1. องค์ประกอบด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว
2. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยว หมายถึง ท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมเพื่อลดผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่น และสร้างโอกาสด้านผลประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น
3. องค์ประกอบด้านธุรกิจการท่องเที่ยว หมายถึง ผู้ประกอบการด้านธุรกิจบริการ โครงสร้างของกิจการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
4. องค์ประกอบด้านจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว หมายถึง ความรู้และสื่อความหมายด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่จะทำให้ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่ายได้ตื่นตัวตอบสนองอย่างดี
5. องค์ประกอบด้านการตลาด หมายถึง ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและบริการการท่องเที่ยวต่าง ๆ และเห็นคุณประโยชน์ของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

พงศ์ศานต์ (2538 อ้างถึงใน บุญทวี ดวงโพธิ์ศรี, 2553, หน้า 6-7) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ประการ คือ

1. ต้องมีผลกระทบน้อยที่สุดต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนขนบธรรมเนียม และประเพณีของคนในท้องถิ่น
2. ต้องให้ความรู้และความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวในรูปแบบของสื่อต่าง ๆ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวมีความรู้ ความเข้าใจได้รับความเพลิดเพลินพร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และให้มีความตระหนักต่อคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนรวมทั้ง วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม เป็นต้น จนนักท่องเที่ยวมีความระมัดระวัง ช่วยกันป้องกันและลดผลกระทบในด้านต่าง ๆ ที่อาจมีต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือวิถีชีวิตของชุมชน

3. ต้องให้ผลประโยชน์แก่ชาวบ้านในท้องถิ่น โดยการจ้างงานทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การบริการนำเที่ยว หรือการให้บริการนักท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ การขายอาหาร ขายของที่ระลึก เป็นต้น

4. ต้องให้ชาวบ้านในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ การจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวไปสู่ท้องถิ่นของเขา ซึ่งจะช่วยให้ชาวบ้านในท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจ มีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยวซึ่งได้แก่ ธรรมชาติ สังคมและชุมชนนั้น ๆ แล้วผนึกกำลังร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรนั้น ไว้อย่างยั่งยืน

ประชิด สฤณะพัฒน์, วิมล จิโรจพันธุ์ และอุดม เขยกิจวงศ์ (2554, หน้า 70-71) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีองค์ประกอบหลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกันเป็นพื้นฐานกัน 4 ด้าน ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ พื้นที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยว และมีความสอดคล้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละท้องถิ่น รวมถึงวัฒนธรรมและ ประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับระบบนิเวศในพื้นที่

2. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ โดยศึกษาสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ เป็นการต่อยอดเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อให้เกิดการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดี และถูกต้องต่อผู้มาท่องเที่ยว

3. องค์ประกอบด้านการจัดการ ความรับผิดชอบ ที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ป้องกันและกำจัดมลพิษ อีกทั้งควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขตและยั่งยืนให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อ โดยไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีส่วนร่วมของชุมชน และประชาชนท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ ติดตามตรวจสอบประเมินผล เพื่อให้ได้รับประโยชน์เท่าเทียมกัน ซึ่งก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทำให้เกิดความร่วมมือจากชุมชนไปสู่การปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่มุ่งเน้นความสนุกสนานเพลิดเพลินและการให้ความรู้และความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงมีองค์ประกอบพื้นฐานเช่นเดียวกับการท่องเที่ยวในองค์ประกอบข้างต้น แต่จะให้ความสำคัญต่อกิจกรรมการให้ความรู้และความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ

หลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

วรรณพร วนิชชานุกร และสถาบันราชภัฏสวนดุสิต (2540) กล่าวถึงหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทำให้เกิดความเสียหายเสื่อมโทรม แต่ส่งผลประโยชน์ในระยะยาวต่อชุมชนในท้องถิ่นและสถานที่แหล่งท่องเที่ยว
 2. มีการสนับสนุนและเสริมสร้างประสบการณ์ ด้านสภาพสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวมีคุณธรรมและมีพฤติกรรมที่ดีต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและปฏิบัติตามวัฒนธรรมของชุมชน
 3. หากมีการพัฒนาในการสร้างหรือเปลี่ยนแปลงควมยอมรับในข้อจำกัดของสภาพแหล่งท่องเที่ยว ตามลักษณะที่เป็นอยู่ เพื่อให้ทัศนียภาพของท้องถิ่นดีขึ้น
 4. ควรให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจและดำเนินงานตามเป้าหมายของการท่องเที่ยว เพราะจะทำให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น
 5. ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวต้องให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์การท่องเที่ยวให้มีคุณภาพยั่งยืน ถ้ามีการจัดทำธุรกิจที่ถูกต้องเหมาะสม ไม่ทำลายสภาพแวดล้อม และสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ จะก่อให้เกิดผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวในระยะยาว
 6. มีการบริหารจัดการจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับความสามารถของชุมชนท้องถิ่น และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างสม่ำเสมอ
- สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (2554) ได้ให้ลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่ามีหลักการพื้นฐาน 5 ประการ ดังนี้
1. เป็นการเน้นลักษณะกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่เป็นพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติและวัฒนธรรม ศึกษาเรื่องการอนุรักษ์ การวางแผน การพัฒนา การจัดการด้านท่องเที่ยวไม่เน้นที่การเสริมแต่ง พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก
 2. เป็นการท่องเที่ยวที่ประกอบด้วย เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม สำหรับการจัดการด้านธรรมชาติ ในการรับรองศักยภาพของสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งจะส่งผลให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน
 3. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่จะส่งเสริมพื้นที่ธรรมชาติ ที่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมเป็นหลัก และอาจรวมถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ด้วย
 4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติ เอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม

5. เน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสได้รับประสบการณ์ และการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติโดยตรง อีกทั้งเสริมสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

สรุปได้ว่าสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบด้านจิตสำนึกในการดูแลรักษาทรัพยากรของแหล่งท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ด้านความพึงพอใจ และด้านการมีส่วนร่วม ที่ก่อให้เกิดความเป็นเจ้าของบ้านที่ดี ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความสะดวก สุขอนามัยที่ดีของแหล่งท่องเที่ยว และเพื่อสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวได้เที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้น ๆ ด้วยความสบายใจและเป็นสุข รวมทั้งความรู้สึกระทึกใจที่นักท่องเที่ยวจะมีต่อสถานที่ และการบริการที่ได้รับ

แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน

ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน

เนตรนภา คุ่มครอง (2554) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนหรือผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนให้ความร่วมมือกันทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน และการมีส่วนร่วมจะต้องประกอบไปด้วยองค์กรหลัก ๆ คือ รัฐบาล ประชาชน และชุมชน ซึ่งองค์กรชุมชนนั้นเป็นองค์กรพื้นฐานที่สำคัญของการเป็นรากฐานของประเทศ มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนและการพัฒนาสังคมให้ก้าวหน้าไป

สิทธิโชค เดชภิบาล (2554) การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน โดยขั้นแรกจะต้องเกิดจากจิตสำนึกของประชาชนในชุมชนที่จะร่วมมือร่วมใจกันอย่างเต็มใจเต็มกำลังตามความรู้ความสามารถของตนเองในการเข้าแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ชุมชน โดยร่วมกันวางแผน จัดรูปแบบ วางเป้าหมาย รวมถึงการจัดหางบประมาณในการแก้ไขปัญหาของชุมชนตนเองตลอดจนร่วมรับผลหรือประโยชน์ที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชน

อรทัย กักผล (2552) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การที่องค์กรปกครองท้องถิ่นเปิดให้ประชาชนเข้าไปร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ นโยบาย กระบวนการบริหารและตัดสินใจของท้องถิ่น เพื่อผลประโยชน์ของประชาชน โดยส่วนรวมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของการที่ประชาชนจะต้องมีอิสระทางความคิด มีความรู้ความสามารถในการกระทำ และมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมต่อกิจกรรมนั้น ๆ โดยหลักการการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีลักษณะการเข้าร่วมอย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุด ไม่ใช่เป็นการจัดเวทีการมีส่วนร่วมครั้งเดียว ตัวอย่างเช่น ในการแก้ปัญหาของชุมชนควรเปิดให้ประชาชนเข้าร่วมตั้งแต่ต้นจนจบ ดังนี้

1. เริ่มตั้งแต่การเกิดจิตสำนึกในตนเองและถือเป็นภาระหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็น

ส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนที่ตนอยู่

2. ร่วมคิดด้วยกันว่าจะอะไรที่เป็นปัญหาของชุมชน มีสาเหตุอย่างไร และจะจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเป้าหมายอย่างไร และควรที่จะจัดการกับปัญหาใดก่อนหลัง
3. ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานว่าจะจัดกิจกรรมหรือ โครงการอะไร จะแบ่งงานกันอย่างไร ใช้งบประมาณมากน้อยเพียงใด จัดหางบประมาณมาจากที่ใด และใครจะเป็นผู้ดูแลรักษา
4. ร่วมดำเนินงาน ประชาชนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ เต็มกำลัง ความรู้ความสามารถของตนเอง
5. ร่วมกันติดตามประเมินผล ตลอดเวลาที่ทำงานร่วมกันประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการตรวจสอบถึงปัญหาอุปสรรคและร่วมกันในการหาทางแก้ไขปัญหา เพื่อให้งานหรือภารกิจดังกล่าวสามารถสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย
6. ร่วมรับผลประโยชน์ ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชนแล้วย่อมที่จะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งอาจไม่จำเป็นจะต้องอยู่ในรูปของเงิน วัตถุสิ่งของ แต่อาจเป็นความสุขสบายความพอใจในสภาพของความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นก็ได้

ทั้งนี้ในการทำงานเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขหรือหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ การมีส่วนร่วมต้องเกิดจากความเต็มใจและความตั้งใจที่จะเข้าร่วม เพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในการแก้ไขปัญหาตัดสินใจในเรื่องนั้น ๆ กระบวนการมีส่วนร่วมต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาค และขีดความสามารถของแต่ละบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพ อิสรภาพที่จะตัดสินใจว่าจะเลือกหรือจัดให้มีการมีส่วนร่วมหรือไม่ ข้อสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมนั้นต้องไม่เกิดจากการบังคับ หรือขู่เข็ญจากผู้ที่เหนือกว่า (อรทัย ก๊กผล, 2552)

จากความหมายหรือได้ให้นิยามคำว่ามีส่วนร่วมไว้หลากหลายข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนนั้น ขึ้นแรกจะต้องเกิดขึ้นจากจิตสำนึกของประชาชนในชุมชนที่จะร่วมมือร่วมใจกันอย่างเต็มใจเต็มกำลังตามความรู้ความสามารถของตนเองในการเข้าแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ชุมชน โดยร่วมกันวางแผน จัดรูปแบบ วางเป้าหมาย รวมถึงการจัดหางบประมาณในการแก้ไขปัญหาของชุมชนตนเอง ตลอดจนร่วมรับผลประโยชน์ที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชน

แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชน (สุรชาติย์ เข็มน้อย, 2554) แบ่งออกเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการระบุปัญหาและสาเหตุของปัญหา ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าชุมชนไม่มีบทบาทในการระบุปัญหา และความต้องของเขาแล้ว โครงการต่าง ๆ ที่วางออกมาก็จะไร้ประโยชน์ เพราะโครงการที่วางออกมามิได้ตอบสนองความ

ต้องการที่แท้จริงของชุมชน อีกทั้งชุมชนจะมองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมและการดำเนินกิจกรรมก็จะไม่ประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้น การมีส่วนร่วมของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการระบุปัญหา วิเคราะห์ปัญหาด้วยตนเอง โครงการที่วางไว้ก็จะสามารถดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายโดยง่าย เพราะชุมชนจะเกิดความรู้สึกที่เป็นเจ้าของโครงการ ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหาให้พวกเขาเอง

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เมื่อประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมเข้ามา มีบทบาทในการระบุปัญหาแล้ว ขั้นตอนไปคือ การร่วมกันวางแผนโครงการดำเนินกิจกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหาของพวกเขาด้วยตัวของเขาเอง แต่อย่างไรก็ตาม นักพัฒนาหรือผู้มีความรู้ในการวางแผนควรมีส่วนเข้าไปในการวางแผนด้วย เพื่อคอยให้คำแนะนำ ชุมชนในการวางแผนกำหนดทางเลือกในการแก้ไขปัญหา แต่มิใช่นักพัฒนาเหล่านี้จะไปเป็นผู้วางแผนกำหนดแนวทางแก้ปัญหาเสียเอง เพราะผลเสียที่จะติดตามมาก็คือชุมชนจะไม่สามารถดำเนินการช่วยตนเองได้ในโอกาสต่อ ๆ ไป การที่ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแรงร่วมใจในการตัดสินใจหาแนวทางแก้ไขปัญหาและแนวทางดำเนินกิจกรรมนี้ จะมีผลทำให้พวกเขาเหล่านี้มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ กิจกรรมนั้นและจะนำมาซึ่งความร่วมมือร่วมใจกันดำเนินกิจกรรมที่วางไว้

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน ดังที่กล่าวมาแล้วว่าเมื่อชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมแล้ว ผลที่ตามมาคือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมที่วางไว้ นอกจากนั้น แล้วนักพัฒนาควรกระตุ้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนในรูปแบบของ ทรัพยากรธรรมชาติที่ประชาชนในชุมชนที่อยู่ตามกำลังความสามารถของประชาชน แทนที่จะใช้ทรัพยากรหรือปัจจัยภายนอกของชุมชนเสียทั้งหมด การดำเนินกิจกรรมร่วมกันนั้นจะเป็นการเสริมสร้างให้ประชาชนในชุมชนรู้จักการทำงานร่วมกัน

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล การมีส่วนร่วมของชุมชนในขั้นนี้จะทำให้ประชาชนได้มีการประเมินว่า ผลงานที่ตัวเองดำเนินไปนั้น ได้รับผลดีหรือได้รับผลประโยชน์ มากน้อยเพียงไร และอุปสรรคต่าง ๆ ที่ได้รับจากการดำเนินงานนั้น การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลนี้ จะทำให้ประชาชนรู้แจ้งเห็นจริงว่า กิจกรรมที่พวกเขาทำไปนั้น ดีหรือไม่ดีอย่างไร ซึ่งพวกเขาจะนำไปใช้วางแนวทางแก้ไขในโอกาสต่อ ๆ ไปได้

สำหรับแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในขั้นตอน การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมนั้น มักจะประสบปัญหาในเรื่องระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนของประชาชน ที่มีสาเหตุมาจากตัวประชาชนเองที่ขาดความรู้ความเข้าใจในวิธีการวางแผน จึงมอบความรับผิดชอบในการวางแผนให้นักพัฒนาเป็นผู้ดำเนินงานในขั้นตอนนี้ อย่างไรก็ตามในแนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น ให้ความสำคัญกับขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนิน

กิจกรรมของชุมชนมาก เนื่องจากจะมีผลให้ประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของในกิจกรรมนั้น และนำมาซึ่งความร่วมมือร่วมใจในที่สุด (สุรชาติพิศ เข็มน้อย, 2554)

จากการจำแนกขั้นตอนของการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของเจมส์ ค็อกซ์ ปี้นทอง (2527) อ้างถึงใน สิทธิโชค เดชภิบาล, 2554, หน้า 34) การมีส่วนร่วมมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ขั้นตอนนี้เป็นส่วนแรกที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าชาวบ้านยังไม่สามารถเข้าใจปัญหาและค้นหาสาเหตุของปัญหาด้วยตนเองได้ กิจกรรมที่ตามมาก็ไร้ประโยชน์ เพราะจะขาดความเข้าใจและมองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมนั้น แต่อาจมองปัญหาไม่ได้เด่นชัด เจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาจึงเสมือนกระจกเงาผู้คอยสะท้อนภาพให้ชุมชนมองเห็นและวิเคราะห์ปัญหาได้

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เป็นขั้นตอนที่ขาดไม่ได้ หากเจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาต้องการแต่ผลงาน การพัฒนาให้เสร็จสิ้นโดยฉับไว ก็จะดำเนินการวางแผนงานด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน จะช่วยให้ชุมชนเข้าใจปัญหาพัฒนาประสิทธิภาพของตนเองและสามารถวางแผนได้ด้วยตนเองในที่สุด

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน การที่ชุมชนมีทรัพยากรที่สามารถลงทุนและปฏิบัติงานได้ เพราะจากประสบการณ์การทำงานในชนบท อย่างน้อยก็มีแรงงานของตนเองเป็นขั้นต่ำสุดที่เข้าร่วมได้ และในหลาย ๆ แห่งก็สามารถที่จะร่วมลงทุนในกิจการหลาย ๆ ประเภทได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้ชุมชนรู้จักคิดต้นทุนให้กับตนเองในการดำเนินงานและจะระมัดระวังรักษากิจกรรมที่สร้างขึ้นเพราะจะมีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของซึ่งต่างไปจากสภาพที่การลงทุนและการปฏิบัติงานทั้งหมดมาจากปัจจัยภายนอก และการบำรุงรักษาก็จะไม่เกิดขึ้นเพราะรู้สึกว่าจะไม่ใช่ชุมชน นอกจากนั้นการร่วมปฏิบัติงานด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด และเมื่อเห็นประโยชน์ก็สามารถจะดำเนินกิจกรรมชนิดนั้นด้วยตนเองต่อไปได้

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งอีกเหมือนกัน เพราะถ้าหากการติดตามและการประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนแต่เป็นการดำเนินการโดยบุคคลภายนอก ชุมชนก็ไม่สามารถทราบว่าการที่ทำไปนั้นมีผลก่อให้เกิดผลดีและได้รับผลประโยชน์อย่างถูกต้องหรือไม่ ซึ่งการติดตามและประเมินผลนั้นยังส่งผลให้ชุมชนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้ความเข้าใจในกระบวนการของการประเมินผลและสามารถเผยแพร่กิจการไปยังชุมชนอื่น ๆ อีกด้วย

จากการศึกษาแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน สามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนและชุมชนสามารถพัฒนาขีดความสามารถของชุมชนในการจัดการ

ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของประชาชนและชุมชน ในการเข้ามามี ส่วนร่วมของประชาชนใน 4 ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน และในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวความคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน มากำหนดเป็นตัวแปรอิสระของการวิจัยเรื่องศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

พจนานุกรม (2546 อ้างถึงใน สุชาติพิทย์ เข็มน้อย, 2554) ได้ระบุว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community base sustainable tourism) คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม การกำหนดทิศทางให้กับชุมชน การจัดการให้กับชุมชน และทำให้ชุมชนมีรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของพื้นที่ และมีสิทธิในการบริหารจัดการและดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยี่ยมชม โดยสังเกตเห็นการทำงานที่ครอบคลุม 5 ด้าน ทั้งในด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม โดยชุมชนมีความเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังเป็นเครื่องมือที่จะช่วยในการพัฒนาให้กับชุมชน โดยนำการท่องเที่ยวเข้ามาเป็นเงื่อนไขและสร้างโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนสำคัญในการวางแผนทิศทางในการก้าวหน้าและพัฒนาของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนที่มีแนวโน้มในการพัฒนาการท่องเที่ยว หรือต้องการประชาสัมพันธ์ชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น หรือต้องการให้มีการเกิดกระบวนการเรียนรู้ การบริหารทรัพยากรและการกระจายอำนาจในการตัดสินใจโดยเน้นความสำคัญของการจัดการธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และใช้การสถานที่ท่องเที่ยวให้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนไปพร้อม ๆ กัน

การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เหมาะสมเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนได้ อย่างเป็นรูปธรรม (วีระพล ทองมา, 2547) คือ

1. กระบวนการเรียนรู้ของ CBT: มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ

1.1 ศักยภาพของคน ต้องเริ่มที่คนในชุมชนจะต้องรู้จักประวัติความเป็นมาของตนเอง ได้เป็นอย่างดีก่อน เพื่อที่จะพร้อมในการบอกเล่าให้กับผู้มาเยือนและมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ และมีการทำงานร่วมกันด้วยความสามัคคี

1.2 ศักยภาพของพื้นที่ คือ ชุมชนนั้นมีวัฒนธรรม ประเพณี มีประวัติที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน มีภูมิปัญญาที่น่าสนใจ และน่าภูมิใจของคนในชุมชน อีกทั้งคนในชุมชนต้องมีความ

รักและห่วงใยในขนบธรรมเนียมประเพณีนั้น ๆ มองเห็นถึงคุณค่าที่มีอยู่ ที่สำคัญชุมชนต้องมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ในพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว

1.3 การจัดการ เป็นเรื่องจะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ยากสุดและทำให้เกิดความมั่นคงในคนหมู่มาก ดังนั้น ชุมชนที่สามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะต้องมีผู้นำในชุมชนที่มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นที่ยอมรับของทุกคนมีความเข้าใจและวิสัยทัศน์ในเรื่องการท่องเที่ยว และต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยมีมีการพูดคุยถึงความพร้อมและศักยภาพของชุมชนว่ามีแนวทางและรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างไร มีกิจกรรมอะไร และจะมีบริหารจัดการรายได้อย่างไร ทั้งหมดที่กล่าวมานั้น การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสิ่งสำคัญที่สุด นั่นก็คือการมีส่วนร่วมในทุกด้าน

1.4 การมีส่วนร่วม คือการสื่อสารพูดคุย การแสดงความคิดเห็น การพูดคุยถึงปัญหารวมถึงการหาแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น การระดมความคิดเห็นจากผู้มีประสบการณ์หรือความคิดเห็นของนักวิจัยท้องถิ่น จัดให้มีเวทีเพื่อพูดคุยร่วมกัน ทำการวางแผนดำเนินการ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการของชุมชนเพื่อให้คนในชุมชนได้ปฏิบัติ รวมถึงผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวด้วย

2. ผลกระทบที่เกิดจากการทำการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากการดำเนินการทำการท่องเที่ยวโดยชุมชนย่อมส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (วิระพล ทองมา, 2547) ได้แก่

2.1 ผลกระทบทางด้านบวก ก่อให้ชุมชนมีการเรียนรู้โดยการพึ่งพาตนเองและมีจิตสำนึกในการรักษาในถิ่นกำเนิดของชุมชน นำไปสู่การเรียนรู้เพิ่มขึ้นและสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

2.2 ผลกระทบด้านลบ ก่อให้เกิดความขัดแย้งด้านความคิด และที่สำคัญคือการสูญเสียเอกลักษณ์ของชุมชน ในส่วนการตลาดนั้นแต่ละชุมชนจะต้องให้ข้อมูลถูกต้องและน่าสนใจแก่นักท่องเที่ยว และที่น่าภูมิใจของชุมชน การรักและห่วงใยทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาบรรพบุรุษที่สืบทอดกันมา แต่ชุมชนไม่ได้ละทิ้งพื้นฐานเดิม หรือปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตไปตามกระแสวัฒนธรรม และไม่ได้มุ่งหวังรายได้จากการท่องเที่ยวที่จะได้ให้เป็นรายได้หลักของชุมชน โดยละทิ้งอาชีพดั้งเดิมที่จะเป็นการที่จะปรับตัวเพื่อรองรับกระแสการท่องเที่ยวที่เข้าไปในชุมชน

3. หลักการทำงานการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่มองชุมชนเป็นศูนย์กลางหรือฐานเพื่อกำหนดทิศทาง แผนงาน แผนปฏิบัติการของตนเอง โดยดำเนินการพร้อมกันทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมนั้น จึงทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาแบบองค์รวมและเกี่ยวกับกลุ่มคนต่าง ๆ มากมาย

เมื่อมองในบริบทของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมและได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวจึงควรต้องมีหลักการร่วมกัน ดังนี้ (วิระพล ทองมา, 2547)

3.1 การท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องเกิดจากความต้องการของชุมชน เพราะจะทำให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวทุกด้าน

3.2 บุคคลที่เป็นสมาชิกในชุมชน มีสิทธิเข้าร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผนในการจัดทำกิจกรรม เข้าร่วมติดตามประเมินผล ก่อให้เกิดการเรียนรู้และรับประโยชน์ด้วยความเท่าเทียมกัน

3.3 ชุมชนต้องเข้าร่วมมือกันเป็นองค์กร ชมรม หน่วยงานของชุมชน หรือเข้าร่วมกับองค์กรบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีทำหน้าที่เป็นตัวแทนสมาชิกทั้งหมดในระดับหนึ่ง และการกำหนดทิศทาง นโยบายการบริหาร การติดต่อหรือประสานงาน เพื่อให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นไปตามความต้องการของสมาชิกในชุมชนที่มีความคิดเห็นร่วมกัน

3.4 รูปแบบ รายละเอียดกิจกรรม ของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ต้องคำนึงถึงการอยู่ร่วมกันอย่างความเท่าเทียมกัน มีความยุติธรรม และให้เกิดผลกระทบต่อสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจน้อยที่สุด

3.5 มีกฎหรือกติกาที่เห็นร่วมกันจากชุมชน สำหรับการจัดการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน และดูแลให้เป็นไปตามกฎกติกาที่วางเอาไว้ได้

3.6 ชุมชนที่จัดการท่องเที่ยว สมาชิกในชุมชน ชาวบ้านทั่วไปและนักท่องเที่ยว ควรมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการทำงานด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ชัดเจนได้อย่างเหมาะสมถูกต้องยิ่งขึ้น

3.7 การท่องเที่ยวโดยชุมชน ต้องมีการนำกฎกติกามาตรฐานที่เป็นการตกลงร่วมกันในชุมชน ตัวอย่างเช่น เรื่องความสะอาด ความปลอดภัย การกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกันของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และการคำนึงถึงความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.8 รายได้ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว สามารถนำไปสนับสนุนและพัฒนาชุมชนรักษาสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชนได้ดียิ่งขึ้น

3.9 องค์กรชุมชนสามารถจัดการกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ และมีความเข้มแข็งเพียงพอที่จะห้จะหยุดเมื่อเกินความสามารถในการจัดการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้หากมองในแง่ความพร้อมของชุมชนและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการท่องเที่ยวในมิติของชุมชนแล้ว การท่องเที่ยวโดยชุมชนจะเป็นไปได้ด้วยดีนั้นยังต้องพิจารณาจากมิตินอกชุมชนที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ได้แก่ การตลาด นโยบายรัฐที่เข้ามาสนับสนุน และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว เป็นต้น

4. กระบวนการทำงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว หากชุมชนมีความพร้อมมีปัจจัยเอื้ออำนวยต่อการเข้ามามีบทบาทจัดการการท่องเที่ยวแล้วนั้น ผู้นำชุมชนและแกนนำที่หลากหลาย ตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่ม ออมทรัพย์ กลุ่มสหกรณ์การเกษตร ฯลฯ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (พจนา สวนศรี, 2546 อ้างถึงใน สุชาติพิศ เข็มน้อย, 2554) ซึ่งมีกระบวนการ ดังนี้

4.1 วิสัยทัศน์ ชุมชนหลายแห่งตัดสินใจเปิดการท่องเที่ยวโดยมีรูปแบบที่ช่วยในการตัดสินใจในการเปิดแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน มีรูปแบบในการตัดสินใจ ดังนี้

4.1.1 การใช้กิจกรรมการท่องเที่ยวให้เป็นส่วนหนึ่งในเครื่องมือในการเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารกับคนภายนอกได้รู้จักมากยิ่งขึ้นทำให้เกิดการรับรู้สภาพปัญหาที่ชุมชนประสบอยู่ และหวังว่าจะได้เพื่อนที่เข้ามาช่วยในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันอย่างเข้าใจ ซึ่งถือว่าการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม เพื่อประสานการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาของชุมชน นั้น

4.1.2 การท่องเที่ยวทำให้เกิดผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ทำให้ชุมชนต้องเข้ามาจัดการแนะนำข้อปฏิบัติที่เป็นกฎกติกาของชุมชน ให้นักท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติตามระเบียบ และทำการแบ่งปันผลประโยชน์ในชุมชน โดยการนำมาตรฐานของการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้ามาปรับใช้ ซึ่งไม่ก่อให้เกิดผลกระทบจนเกินความสามารถที่ชุมชนจะจัดการได้

4.1.3 การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการเรียนรู้ระหว่างคนกับธรรมชาติ เป็นการสร้างโอกาสในการฟื้นฟูวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และสิ่งแวดล้อม โดยมองที่รายได้เป็นเพียงแค่ผลพลอยได้จากกระบวนการเรียนรู้ท่ามกลางการท่องเที่ยว ซึ่งทั้ง 3 รูปแบบ นี้มีพื้นฐานการคิดจากชุมชนเอง ที่มีความภูมิใจในวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของตนเองที่พร้อมจะสื่อต่อคนภายนอก โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดคนจากนั้นแล้ว ชุมชนเองยังต้องการความเข้าใจ ความร่วมมือของนักท่องเที่ยวในเคารพในกฎ กติกา ที่ชุมชนร่วมกันสร้างไว้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของคนต่างวัฒนธรรม

4.2 วัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์ของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งมาจากการกำหนดจากวิสัยทัศน์ที่จัดทำร่วมกันในชุมชน และนำมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ที่เป็นรูปธรรม ให้มีความชัดเจนขึ้น โดยชุมชนจะมีการกำหนดวัตถุประสงค์หลักอยู่ 4 ประการ ด้วยกัน คือ

4.2.1 เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา เป็นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมการพัฒนาชุมชนที่หลากหลายรูปแบบที่ต้องเอื้ออำนวยการเรียนรู้ให้แก่กันได้

4.2.2 เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นตัวที่จะคอยส่งเสริมให้ชุมชน โดยเฉพาะคนรุ่นหลังให้มีความเข้าใจ มองเห็นคุณค่า สืบทอดขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน ให้กลับฟื้นคืนสภาพได้ต่อไป

4.2.3 เพื่อก่อให้เกิดรวมตัวพบปะกันของคนที่อยู่อาศัยในชุมชน ที่เผชิญต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวแบบเดิม ให้เข้ามามีส่วนร่วมจัดการลดผลกระทบดังกล่าว และจัดระเบียบชุมชนให้เป็นระบบที่ทำให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

4.2.4 เพื่อเป็นเครื่องมือการเผยแพร่ให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องของวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตกับสาธารณชนภายนอก จะเห็นได้ว่าในมิติของชุมชนไม่ได้มองเรื่องราวได้เป็นเรื่องหลัก ผิดกับในระดับนโยบายการท่องเที่ยวมักจะทำให้ความสำคัญเรื่องราวได้เป็นอันดับแรก หากเอาคุณค่า วิถีชีวิตที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญในสังคมไทย อันได้แก่ การมีน้ำใจ ความเอื้ออาทร ประกอบกับการมีวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับธรรมชาติ ความรักในศิลปวัฒนธรรม อันเป็นทุนทางสังคมของคนไทย ก็จะทำให้การริเริ่มและมองการท่องเที่ยวได้ถูกทิศทางยิ่งขึ้น

5. การประเมินความเป็นไปได้ของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เนื่องจากการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นสิ่งที่ต้องเกี่ยวข้องกับคนภายนอก ดังนั้น ทักษะ ความชัดเจน การจัดการที่เหมาะสม จึงเป็นเรื่องที่ชุมชนเองยังมีความกังวลอยู่พอสมควร แม้ว่าจะมีปัจจัยที่เอื้อ และการสนับสนุนจากภายนอกพอสมควร แต่ชุมชนเองต้องสามารถคาดการณ์ และประเมินว่า วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ ของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น ซึ่งมีองค์ประกอบประเมินอยู่ 7 ประการด้วยกัน (พจนานา สนวนศรี, 2546 อ้างถึงใน สุรชาติพิชญ์ เข็มน้อย, 2554) คือ

5.1 ผู้นำชุมชนและแกนนำของชุมชน สามารถวิเคราะห์สภาพปัญหาและสภาพของชุมชน ตลอดจนหาวิธีหรือแนวทางแก้ไขปัญหาได้แบบชัดเจน และมองกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมหนึ่ง หรือกิจกรรมร่วมเชื่อมต่อทิศทางแก้ไขปัญหามาโดยภาพรวมของชุมชนได้ แล้วจึงได้กำหนดเป็นวัตถุประสงค์เป้าหมายการทาากิจกรรมการท่องเที่ยว

5.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งหมด เนื่องจากเป็นเรื่องที่ต้องเกี่ยวข้องกับสิทธิของชุมชน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมชุมชนที่ชุมชนต้องมีการคิดไตร่ตรองวินิจฉัย และร่วมตัดสินใจจะเปิดหมู่บ้านรองรับอย่างไร ควรเป็นรูปแบบใด ใครบ้างที่เกี่ยวข้อง ใครมีบทบาทจัดการอย่างไร และภายหลังนักท่องเที่ยวกลับแล้วมีการลดผลกระทบอย่างไร ด้วยวิธีการใด ตลอดจนการแบ่งปันผลประโยชน์ภายในชุมชน

5.3 ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดตั้งองค์กรภายในชุมชน เพื่อรับผิดชอบกิจกรรมนี้ หรือผลักดันให้องค์กรชุมชนอื่นที่พิจารณาแล้วว่า มีความพร้อมทำหน้าที่รับผิดชอบเป็นหน่วยงาน

หนึ่งขององค์กรนั้น ๆ แต่ทั้งนี้การดำเนินการขององค์กรต้องเป็นไปด้วยความโปร่งใส เพราะมีผลประโยชน์ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง

5.4 การพิจารณาเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น หรือของดีในชุมชนเพื่อจัดปรับเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวให้สอดคล้องต่อชุมชน ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมให้น้อยที่สุดเท่าที่สามารถจะทำได้

5.5 ความพร้อมของผู้ที่สนใจจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมท่องเที่ยว จะมีบทบาทหลากหลายมากขึ้น ก็จะมีผู้ที่เกี่ยวข้องกับที่พัก อาหาร การดูแลความปลอดภัย การนำพานักท่องเที่ยว การสื่อความหมาย และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต้องไม่ใช่กระจุกตัวอยู่เฉพาะกลุ่มแกนนำภายในชุมชนเท่านั้น ควรมีระบบกระจายที่ทั่วถึงและเป็นธรรม

5.6 การเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ที่ระอองรับนักท่องเที่ยวเพื่อสามารถจัดปรับกระบวนการให้เหมาะสม สอดคล้องยิ่งขึ้น และร่วมแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการลดผลกระทบของการท่องเที่ยวในครั้งต่อไป

5.7 ประสบการณ์ทักษะในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ต้องบูรณาการ ความต้องการความเพลิดเพลิน ความตื่นตัวและการเรียนรู้ ให้เป็น โปรแกรมและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมของแต่ละพื้นที่

6. การเตรียมความพร้อมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเป็นเสมือนงานพัฒนาชุมชนอย่างหนึ่ง เป็นสิ่งที่ดูเหมือนง่ายแต่ทำยาก ที่ว่ายากนั้นก็เพราะการท่องเที่ยวเป็นการพัฒนาที่ตอบสนองกระแสบริโภคนิยม การท่องเที่ยวทำให้ชุมชนหลุดออกจากฐานการผลิตเดิมในภาคการเกษตร ผู้ธุรกิจด้านบริการ กำลังซื้อที่สูงกว่าของนักท่องเที่ยวจึงสามารถกำหนด “สินค้า” และ “บริการ” ได้ตามความต้องการ ทำให้สภาพทางสังคมและวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวมักถูกรอบงำจากวัฒนธรรมภายนอกที่เข้ามาพร้อมกับนักท่องเที่ยว เป็นดาบสองคมและมีความเสี่ยงอย่างยิ่งในการนำไปใช้ในการพัฒนา ซึ่งก่อนที่จะเปิดหมู่บ้านต้อนรับนักท่องเที่ยว ชุมชนควรจะต้อง “รู้ตัว” เข้าใจและตระหนักต่อการท่องเที่ยวนี้ตลอดจนการสร้างภูมิคุ้มกัน โดยการเตรียมความพร้อมชุมชน ซึ่งผู้ดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรมีกระบวนการทำงาน (พจนานวน สอนศรี, 2546 อ้างถึงใน สุชาติพิศ เจริญน้อย, 2554) ดังนี้

ขั้นที่ 1 ให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวให้ชุมชนในการพิจารณาทั้งด้านบวกและลบของการท่องเที่ยว ซึ่งในขั้นตอนนี้อาจจะมีเฉพาะผู้นำหรือกลุ่มสนใจ

ขั้นที่ 2 สร้างการมีส่วนร่วม เป็นการดึงเอาคนที่สนใจการท่องเที่ยวโดยชุมชน และกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มออมทรัพย์ และผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำ

ทางธรรมชาติมาพูดคุยเรื่องผลดี-ผลเสีย อีกครั้ง เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้ร่วมกันตัดสินใจเรื่องนี้ร่วมกัน

ขั้นที่ 3 ศึกษาชุมชนร่วมกับชาวบ้าน โดยการทำงานร่วมกับชาวบ้าน

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน ทั้งในด้านศักยภาพ-ข้อจำกัด โอกาสและความเสี่ยง ในขั้นตอนนี้จะทำให้ชุมชนได้มองเห็นได้ด้วยตนเอง และสามารถเชื่อมโยงเรื่องท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนได้ การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้จะทำให้เกิดการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และอาจพบว่าเพื่อแก้ปัญหาให้ตรงจุด อาจจะไม่จำเป็นต้องใช้เรื่องการท่องเที่ยวเลยก็เป็นได้

ขั้นที่ 5 ร่วมกันพัฒนาศักยภาพและแก้ไขจุดอ่อนของชุมชน

ขั้นที่ 6 วางรูปแบบการบริหารจัดการ ในขั้นตอนนี้จะเป็นการจัดตั้งองค์กรขึ้นมาทำงาน หรืออาจใช้องค์กรที่ชุมชนมีอยู่เดิมแต่เพิ่มเติมบทบาทหน้าที่ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน กำหนดรูปแบบของการท่องเที่ยว โปรแกรมและราคาการจัดสรรผลประโยชน์สู่ชาวบ้านและชุมชน และมาตรการในการป้องกันผลกระทบ โดยอาจจะเป็นการสร้างกฎกติกา เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ ทั้งชาวบ้านและนักท่องเที่ยว

ขั้นที่ 7 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้รับรู้และช่วยให้ข้อมูลแก่ผู้ที่สนใจ

ขั้นที่ 8 ทดลองดำเนินกิจกรรม ซึ่งในขั้นตอนนี้อาจทดลองดดยการเชิญบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่มีประสบการณ์หรือเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม ให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นทิศทางต่อไปในอนาคต

ขั้นที่ 9 ประเมินผล โดยการแยกขั้นตอนประเมินผลเป็น 2 ส่วน คือ การประเมินผลและสรุปบทเรียนหลังเสร็จกิจกรรมทุกครั้ง และการประเมินผลเป็นช่วง ๆ ทุก ๆ 3-6 เดือน เป็นต้น ซึ่งการประเมินผลจะช่วยให้เกิดการทบทวนตนเอง และแก้ไขข้อบกพร่อง

ขั้นที่ 10 พัฒนาองค์กรด้านการฝึกอบรม เช่น การบริหารจัดการ การสร้างการมีส่วนร่วม การสื่อความหมาย เป็นต้น การศึกษาดูงาน สำหรับแกนนำองค์กรชุมชนเพื่อจัดการท่องเที่ยว เพื่อเสริมโลกทัศน์ พัฒนาทักษะการบริหาร การจัดการในชุมชนอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้าย ๆ กัน เพื่อเป็นตัวอย่างนำไปประยุกต์ หรือเป็นบทเรียนที่ชุมชนต้องพึงระวังผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ และวางมาตรการป้องกันไว้แต่เริ่มแรก จะเห็นได้ว่า กระบวนการทั้ง 10 ขั้นตอน จะเหมือนการทำงานพัฒนาปกติแน่นอน แต่สิ่งที่ยากก็คือเรื่องท่องเที่ยวเป็นเรื่องที่ชาวบ้านไม่คุ้นเคยมาก่อน และไม่มั่นใจว่าตนเองจะทำได้ แต่ละคำถามในแต่ละขั้นตอนในกระบวนการเตรียมชุมชน จะต้องเป็นการปลูกกระตือรือร้นของท้องถิ่น ให้คนท้องถิ่นอยากรู้จักตนเอง และเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง การท่องเที่ยวก็จะเกิดความชัดเจนมากขึ้นว่า เป็นการเข้ามาเพื่อให้ชุมชนได้นำเสนอตัวอย่างต่อสาธารณะ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยว นอกจากปลูกสำนึกของชุมชน

แล้วยังเป็นการสร้างจิตสำนึกของนักท่องเที่ยวต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการเห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชนที่ได้เข้ามาเยี่ยมชมเยือน

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีเป้าหมายอยู่ที่ การอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนภายใต้เงื่อนไข การบีบคั้นจากนโยบาย ที่ทำให้มีการแย่งชิงทรัพยากร ความเป็นชุมชน วัฒนธรรมชนเผ่า กฎหมายบางอย่างไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชนเผ่า และการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนยังสร้างเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยว โดยสร้างผลกระทบคือ พื้นวิถีชีวิต เกิดรายได้เสริม หน่วยงานและบุคคลภายนอกเข้าใจวิถีชีวิต ซึ่งมีกระบวนการทำงานของโครงการ ประกอบด้วยการวางแผนงาน เตรียมความพร้อมชุมชน สร้างเครือข่าย พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน/ ของที่ระลึก โดยการเตรียมความพร้อมของชุมชน ประกอบไปด้วยขั้นตอนการศึกษาศักยภาพ ความเป็นไปได้ของชุมชน การอบรมการบริหารจัดการ การเตรียมแหล่งท่องเที่ยวและบริการต่าง ๆ การอบรมการสื่อความหมายทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ตลอดจนทั้งการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวระหว่างหมู่บ้าน, องค์กรท้องถิ่น, ภาคเอกชน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน/ ของที่ระลึก โดยประชาชนในท้องถิ่นที่มีบทบาทในมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติตามแผน และร่วมได้รับประโยชน์อย่างเสมอภาค คอยติดตามตรวจสอบ รวมถึงร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทน เพื่อนำกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย ซึ่งเป็นการพัฒนาที่เริ่มต้นจากระดับฐานราก (Grass root) คือองค์กรชุมชน จนถึงการปกครองส่วนท้องถิ่น และอาจรวมไปถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อรวรรณ เกิดจันทร์ (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า ด้านการค้นหาคำตอบและสาเหตุของปัญหา เพศ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาการอาศัยอยู่มีส่วนร่วมกันไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีส่วนร่วมแตกต่างกัน ด้านการวางแผน เพศ อายุ และระยะเวลาการอาศัยอยู่ มีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีส่วนร่วมแตกต่างกัน ด้านการดำเนินงาน เพศ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาการอาศัยอยู่ มีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน ในขณะที่อายุและอาชีพ มีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน ด้านการรับผลประโยชน์ อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน ในขณะที่เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาการอาศัยอยู่ มีส่วนร่วม

แตกต่างกัน และ ด้านการติดตามและประเมินผล เพศ มีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน ในขณะที่อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาการอาศัยอยู่ มีส่วนร่วมแตกต่างกัน อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการศึกษา ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน พบว่า ส่วนใหญ่ในภาพรวมคนในชุมชนท้องถิ่นคลองโคนนั้น มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ในทุก ๆ ด้าน

วรรณวิมล ภู่นาค (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาตลาดน้ำอัมพวา ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ชุมชนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการเมือง พบว่า ไม่สามารถดำเนินการจัดการอย่างเป็นระบบและแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจนได้ ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า มีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว เพื่อตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ พบว่า ชุมชนขาดการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการได้รับประโยชน์ พบว่า ชุมชนไม่มีการรวมตัวกันเพื่อประกอบธุรกิจร่วมกัน และส่วนใหญ่ชุมชนจะมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว ผลกระทบเชิงบวกด้านสิ่งแวดล้อมเป็นการสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน ผลกระทบเชิงบวกด้านสังคม ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของชุมชนดีขึ้น มีสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น ผลกระทบเชิงบวกด้านเศรษฐกิจ พบว่าชุมชนมีการประกอบอาชีพหลากหลายมากขึ้นและเศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น ผลกระทบเชิงลบด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ก่อให้เกิดปัญหาน้ำเสีย ทรัพยากรทางธรรมชาติลดน้อยลง ผลกระทบเชิงลบด้านเศรษฐกิจ พบว่า สินค้าและบริการ ค่าครองชีพต่าง ๆ ในชุมชนสูงขึ้น ผลกระทบเชิงลบด้านสังคม พบว่า เกิดการอพยพย้ายถิ่นของชุมชนริมคลองในตลาดน้ำและเกิดปัญหาการจัดผลประโยชน์ของคนในชุมชน จากการศึกษาทำให้พบผลการวิจัยที่เป็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำอัมพวา ได้แก่ การรักษาอัตลักษณ์ชุมชน การรักษาสีเขียว การเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ชุมชน การวางแผนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระยะยาว และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชุมชน

เบญจวรรณ กิตติจารุกร (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ศักยภาพชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาชุมชนสมุทรเจดีย์ ตำบลปากน้ำ อำเภอมะนัง จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพชุมชนสมุทรเจดีย์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พิจารณาจาก 5

องค์ประกอบ พบว่า 1) ศักยภาพด้านพื้นที่ที่มีความพร้อมสูงอันเนื่องจากความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ป่าชายเลน นกน้ำ ฯลฯ 2) ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ มีการแบ่งภารกิจความรับผิดชอบโดยชาวบ้าน กลุ่มอนุรักษ์แม่น้ำระยองและป่าชายเลนและเทศบาลนครระยอง 3) ศักยภาพด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกยังขาดความพร้อมด้านที่พัก ร้านอาหาร-เครื่องดื่ม ร้านจำหน่ายของที่ระลึกและการคมนาคมขนส่งในพื้นที่ 4) ศักยภาพด้านกิจกรรม มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่หลากหลาย เช่น คุนุก ปลูกป่า ล่องเรือศึกษาธรรมชาติ เป็นต้น 5) ศักยภาพด้านองค์กรในด้านมีการมีส่วนร่วมจากชุมชนท้องถิ่น กลุ่มอนุรักษ์แม่น้ำระยองและป่าชายเลน และเทศบาลนครระยอง รวมถึงหน่วยราชการและเอกชน สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชุมชนสมุทรเจดีย์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศพบว่า มี 3 ประการ คือ ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ ปัญหาด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ปัญหาด้านการคมนาคมขนส่ง ทั้งนี้แนวทางในการพัฒนาชุมชนสมุทรเจดีย์เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรเน้นการพัฒนาด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะเรื่องที่พัก ร้านอาหาร-เครื่องดื่ม และร้านขายสินค้าที่ระลึก ยังไม่มีสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว รวมถึงการคมนาคมขนส่งภายในพื้นที่และการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนผ่านช่องทางต่าง ๆ ให้มากขึ้นเพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป

ปวีณา กุแก้วการ (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตวนอุทยานป่าสนหนองคู ตำบลทับทัน อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษา พบว่า การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตวนอุทยานป่าสนหนองคู พบว่า ในแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง ซึ่งองค์ประกอบด้านพื้นที่ อยู่ในระดับที่ปานกลาง ด้านการจัดการด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับที่มาก สำหรับการวิจัย พบว่า ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีสิ่งดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและการเรียนรู้ มีความอุดมสมบูรณ์และความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวการจัดการการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ มีการจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก มีศูนย์บริการข้อมูล มีการให้ความรู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและการบริหารจัดการท่องเที่ยวและชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว

มัชฌิมา อุดมศิลป์ (2556) ทำการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนคลองโคนจังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัย พบว่า 1) แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในชุมชนคลองโคน นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวยังชุมชนคลองโคนกลุ่มตัวอย่างมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงครามในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก (ด้านความประทับใจ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว)

2) การปฏิบัติที่เป็นเลิศของชุมชนคลองโคกน จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นต้น แบบในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ความมีจิตสาธารณะของชุมชนในความร่วมมือและการจัดการ รวมไปถึงการร่วมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็งของสมาชิกในชุมชนในการทำกะปิ คลองโคกนจากภูมิปัญญาชาวบ้านจนมีชื่อเสียงโด่งดัง และการใช้ชีวิตแบบพอเพียง 3) แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนคลองโคกน จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ควรมีการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้ เพื่อให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นหน่วยงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องระดับจังหวัด ควรเร่งรัดและสนับสนุน ส่งเสริมประชาสัมพันธ์อย่างจริงจัง และควรประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ ควรมีการฝึกอบรม หรือมีโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เนื่องจากว่าการท่องเที่ยวเป็นการท่องเที่ยวที่อาศัยทรัพยากรทางธรรมชาติที่ผนวกเข้ากับวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชน ดังนั้นหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนชี้แนะแนวทางให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัด และเชื่อมโยงกับแผนการพัฒนารท่องเที่ยวแห่งชาติ

ศิริภา คุณพระเนตร (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา หมู่บ้านเสมชาย ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับต่ำ โดยปัจจัยด้านความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและปัจจัยด้านทัศนคติในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับน้อย ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนคือ ขาดการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก ทั้งในเรื่องของงบประมาณและการอบรมให้ความรู้ ตลอดจนขาดการมีส่วนร่วมของคนภายในชุมชน สำหรับข้อเสนอแนะจากการวิจัย คือ ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านเสมชายนั้น ควรส่งเสริมให้ชาวบ้านในท้องถิ่นมีการมีส่วนร่วมด้านต่าง ๆ มากขึ้น นอกจากนี้หน่วยงานรัฐควรมีนโยบายในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างชัดเจนและให้การสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ชุมชนเสมชายให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

กฤษณ์ โศตรสมบัติ (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในเขตแก่งสามพันโบก อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีศักยภาพอยู่ในระดับสูงทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ด้านคุณค่าความสำคัญ และการให้การศึกษาด้านความร่วมมือของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว และด้าน

องค์กรในการจัดการและการบริหารการท่องเที่ยว ผลการวิเคราะห์ข้อคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในเขตแก่งสามพันโบก อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี พบว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวทางในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตแก่งสามพันโบก เนื่องจากเป็นการทำให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น ชาวบ้านมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ทั้งนี้สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชนยังไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมมากนัก ส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาโดยกลุ่มนายทุน และกลุ่มผู้นำบางกลุ่มเท่านั้น

กันทิมา จินโต (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยว แบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านทรัพยากรในชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนปัจจัยด้านการจัดการในชุมชนนั้น ชุมชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการจัดการในชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังพบว่าชุมชนมีความคิดเห็นว่าศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 ซึ่งถือว่ายังไม่ได้มาตรฐานบริการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ไทย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ได้มาตรฐานบริการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ไทยได้แก่ ด้านที่พัก ด้านอาหารและโภชนาการ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว และด้านสภาพแวดล้อม ส่วนข้อที่ยังไม่ได้มาตรฐานได้แก่ ด้านความปลอดภัย ด้านการจัดการ ด้านมูลค่าเพิ่ม และด้านส่งเสริมการตลาด ประชากรกลุ่มอาชีพรับราชการ/ พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นต่อระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) กว่าประชากรกลุ่มอาชีพอื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ ยังพบว่า ปัจจัยด้านทรัพยากรในชุมชน ด้านการรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิม วัฒนธรรม และประเพณี และปัจจัยด้านการจัดการของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน การแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ในชุมชน และทักษะความสามารถของชุมชนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อารีรัตน์ ริวทอง (2550) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณตลาดน้ำ บางน้ำผึ้ง ตำบลบางผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ปัญหาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดการเกี่ยวกับระเบียบของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนไม่ค่อยให้ความสำคัญร่วมมือ ในสนจัดการตลาดน้ำ ด้านการประชาสัมพันธ์ ยังขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดบุคลากรด้านอนุรักษ์ ผลการทดสอบ

สมมติฐาน พบว่า ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน และระดับแรงจูงใจในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

ศลิษา หมัดลั้ง (2549) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองสน กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนชาวบ้านคลองสน มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงาน และด้านการติดตามผล ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ผลการวิจัย พบว่า ชาวบ้านในชุมชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวไม่ตรงกัน และปัญหาที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การดูแลรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว การบริการและความเอาใจใส่แก่นักท่องเที่ยว ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว การฉวยโอกาสในการกำหนดราคาสินค้าและบริการต่าง ๆ ของชาวบ้าน และการเข้าร่วมกลุ่มต่าง ๆ ของสมาคม ชมรมต่าง ๆ ของชาวคลองสน ตลอดจนการจัดการบริหารสมาคมชมรมให้เจริญก้าวหน้า การให้ชาวบ้านคลองสนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการวิจัย และวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานเทศบาลตำบลเสม็ด ซึ่งตำบลเสม็ดมีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 8 หมู่บ้าน แต่ผู้วิจัยเน้นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานเทศบาลตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำนวน 3 หมู่บ้าน จำนวน 13,504 ครัวเรือน (สำนักงานเทศบาลตำบลเสม็ด, 2558) ดังรายละเอียดในตารางที่ 3-1 ดังนี้

ตารางที่ 3-1 ข้อมูลจำนวนครัวเรือน สำนักงานเทศบาลตำบลเสม็ด

หมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน
หมู่ 1 บ้านหัวแหลม	4,163
หมู่ 2 บ้านกระโดน	3,182
หมู่ 3 บ้านไร่ถั่ว	6,159
รวมทั้งสิ้น	13,504

กลุ่มตัวอย่างประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานเทศบาลตำบลเสม็ด ได้มาจากการสุ่มเลือกตัวอย่างจากประชากรดังกล่าวข้างต้น โดยแบ่งออกเป็น 3 หมู่บ้าน

จากนั้นจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) สำหรับใช้เป็นตัวอย่างซึ่งเป็นตัวแทนของประชากรขนาดกลุ่มตัวอย่างได้จากการคำนวณ โดยใช้สูตรการหาขนาดตัวอย่างของ Yamane ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

แทนค่า

n คือ ขนาดกลุ่มตัวอย่างประชากร

N คือ ขนาดของประชากร

e คือ ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้

การศึกษาครั้งนี้กำหนดให้ค่าคลาดเคลื่อนเท่ากับ 5 เปอร์เซ็นต์ โดยประชากรจำนวน 13,504 คน จากนั้นแทนค่าแล้วได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$n = \frac{13,504}{1 + 13,504 (0.05)^2}$$

$$n = 388 \text{ คน}$$

ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณมีค่าประมาณ 388 คน เพื่อป้องกันความผิดพลาดจากการตอบแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงสำรองตัวอย่างเพิ่มอีก 12 คน รวมขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน

โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทำการสำรวจกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานเทศบาลตำบลเสม็ดทั้งหมด 400 คน ตามจำนวนสัดส่วนของประชากรแต่ละหมู่บ้าน เพื่อเป็นการกระจายการตอบแบบสอบถามให้มีความน่าเชื่อถือมากที่สุด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้มีการสร้างแบบสอบถามขึ้น โดยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ รวบรวมข้อมูลและวัตถุประสงค์ของการวิจัยมาเป็นแนวทางกำหนดขอบเขต และเนื้อหาในการสร้างเครื่องมือและแบบสอบถามที่สร้างขึ้น แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงาน โดยเป็นคำถามมาตรฐานจัดอันดับมีหลักเกณฑ์การให้คะแนนตามข้อคำถามตามวิธีของ Likert scale และใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น กำหนดมาตราวัดเป็น 5 ระดับ คือ

เห็นด้วยมากที่สุด	ระดับคะแนน 5
เห็นด้วยมาก	ระดับคะแนน 4
เห็นด้วยปานกลาง	ระดับคะแนน 3
เห็นด้วยน้อย	ระดับคะแนน 2
เห็นด้วยน้อยที่สุด	ระดับคะแนน 1

เพื่อให้สอดคล้องกับระดับการประเมินผลในแบบสอบถามที่มีอยู่ 5 ระดับ ผู้วิจัยได้แบ่งเกณฑ์โดยใช้ค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นช่วงในการแปลความหมายของข้อมูล ทำการแปลผลโดยอาศัยขอบเขตของคะแนน 1, 2, 3, 4 และ 5 แล้วแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ความกว้างอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{5-1}{5} \\
 &= 0.80
 \end{aligned}$$

จากการคำนวณได้ช่วงคะแนนแต่ละช่วงมีขนาดเท่ากับเฉลี่ย 0.80 ดังนั้น จึงให้ความหมายค่าคะแนนเฉลี่ยดังนี้

- 4.21-5.00 แปลความว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.41-4.20 แปลความว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับมาก
- 2.61-3.40 แปลความว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.81-2.60 แปลความว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับน้อย
- 1.00-1.80 แปลความว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษา
ธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี ได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว และด้านการจัดการ
และบริหาร โดยเป็นคำถามมาตรฐานจัดอันดับมีหลักเกณฑ์การให้คะแนนตามข้อคำถามตามวิธีของ
Likert scale และใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันดับกำหนดมาตรวัดเป็น 5 ระดับ คือ

มีศักยภาพมากที่สุด	ระดับคะแนน 5
มีศักยภาพมาก	ระดับคะแนน 4
มีศักยภาพปานกลาง	ระดับคะแนน 3
มีศักยภาพน้อย	ระดับคะแนน 2
มีศักยภาพน้อยที่สุด	ระดับคะแนน 1

เพื่อให้สอดคล้องกับระดับการประเมินผลในแบบสอบถามที่มีอยู่ 5 ระดับ ผู้วิจัยได้แบ่ง
เกณฑ์โดยใช้ค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นช่วงในการแปลความหมายของข้อมูล ทำการแปลผลโดยอาศัย
ขอบเขตของคะแนน 1, 2, 3, 4 และ 5 แล้วแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ความกว้างอันดับการวัด} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนขั้น}} \\
 &= \frac{5-1}{5} \\
 &= 0.80
 \end{aligned}$$

จากการคำนวณได้ช่วงคะแนนแต่ละช่วงมีขนาดเท่ากับเฉลี่ย 0.80 ดังนั้น จึงให้
ความหมายค่าคะแนนเฉลี่ยดังนี้

- 4.21-5.00 แปลความว่า ชุมชนมีศักยภาพในด้านนั้น ๆ ในระดับสูงมาก
- 3.41-4.20 แปลความว่า ชุมชนมีศักยภาพในด้านนั้น ๆ ในระดับสูง
- 2.61-3.40 แปลความว่า ชุมชนมีศักยภาพในด้านนั้น ๆ ในระดับปานกลาง
- 1.81-2.60 แปลความว่า ชุมชนมีศักยภาพในด้านนั้น ๆ ในระดับต่ำ
- 1.00-1.80 แปลความว่า ชุมชนมีศักยภาพในด้านนั้น ๆ ในระดับต่ำมาก

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือสำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม 7 ขั้นตอน ตามลำดับนี้

1. ศึกษาหลักการสร้างแบบสอบถาม และกำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัย
2. ศึกษาข้อมูลจาก เอกสาร ข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ เอกสารวิชาการ ตำรา บทความ รายงานวิจัย และวิทยานิพนธ์ เพื่อเป็นแนวทางนำมาสร้างคำถาม (Item)

3. กำหนดประเด็นและขอบเขตของคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และประโยชน์ของการวิจัย สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับร่างที่สร้างขึ้นพร้อมแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ทางด้านนี้ จำนวน 3 ท่าน เพื่อทดสอบความตรง (Content validity) ความครอบคลุมเนื้อหาและความถูกต้องในสำนวนภาษา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับประเด็นหลักของเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประกอบด้วย

- 4.1 ดร.ศิริประภา แจ่มกรณ์
- 4.2 ดร.เบญญาดา กระจ่างแจ่ม
- 4.3 ดร.อัครกิตต์ พัฒนสัมพันธ์

5. นำแบบสอบถามที่แก้ไขตามคำแนะนำมาดำเนินการทดสอบกับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย แต่ไม่ใช่ประชากรของการวิจัยนี้ จำนวน 30 คน

6. นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ เพื่อทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability analysis) ของแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างข้อคำถามของมาตรวัดที่ได้จัดทำขึ้น โดยกำหนดว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมดตามวิธีของ Cronbach's alpha coefficient ต้องไม่ต่ำกว่า 0.7 ณ ระดับค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 95 เปอร์เซ็นต์ ที่นัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05

7. ปรับปรุงรูปแบบสอบถามอีกครั้งแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีประสิทธิภาพ และนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้มีการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

1. ความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา และนำไปทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content

validity) และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ (Wording) เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปสอบถามในการเก็บข้อมูลจริงการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาทำได้โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย (Index of Item Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเพื่อขอคำแนะนำมาปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่องเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยเกณฑ์ในการตรวจพิจารณาข้อคำถาม ดังนี้

+1 คะแนน หมายถึง ข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

0 คะแนน หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

-1 คะแนน หมายถึง ข้อคำถามไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

คัดเลือกแบบสอบถามโดยพิจารณาค่าความเที่ยงตรงของข้อที่มีคะแนนมากกว่าหรือเท่ากับ 0.67 ของค่า IOC จำนวนได้ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์

$\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

การศึกษาในครั้งนี้หาค่าความเที่ยงตรงโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ดังนั้น การพิจารณาคัดเลือกคำถามในงานวิจัยนี้จะพิจารณาจากข้อที่มีคะแนนค่าความเที่ยงตรงมากกว่าหรือเท่ากับ 0.67 (2 ใน 3 ของผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์) และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2. ความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทำการทดสอบ (Try-out) จำนวน 30 ชุด กับกลุ่มประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบว่าคำถามสามารถสื่อความหมายตรงตามความต้องการตลอดจนมีความเหมาะสมหรือไม่ จากนั้นนำมาทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการหาความน่าเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัก (Cronbach's alpha test) ที่มากกว่าหรือเท่ากับ 0.70

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อได้สร้างเครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามที่ได้มาตรฐานแล้ว ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลและติดต่อประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเทศบาลตำบลเสม็ด และสำนักงานป่าไม้จังหวัดชลบุรี
2. ขออนุญาตไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
3. เดินทางเก็บข้อมูลทุกขุมภูมิแบบเจาะจงและแบบบังเอิญ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
4. ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามทุกฉบับ
5. นำข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) เพื่ออธิบายข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1.1 การหาค่าร้อยละ (Percentage) สำหรับข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

1.2 การหาค่าเฉลี่ย (Mean: \bar{X}) สำหรับข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน และส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) สำหรับข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน และส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

2. การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistic) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ สถิติการทดสอบค่าเฉลี่ยของประชากรหนึ่งกลุ่ม เพื่อใช้ทดสอบสมมติฐานที่ 1 และสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวแปร ที่เป็นอิสระกัน เพื่อใช้ทดสอบสมมติฐานที่ 2 กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	แปลผล
0.91-1.00	มีความสัมพันธ์ระดับสูงมาก

0.71-0.90	มีความสัมพันธ์ระดับสูง
0.31-0.70	มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง
0.01-0.30	มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ
0.00	ไม่มีความสัมพันธ์กัน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยเรื่อง ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้นำข้อมูลตัวอย่างที่เก็บรวบรวมมาได้ จำนวน 400 ชุด ที่ผ่านการตรวจสอบความน่าเชื่อถือแล้ว มาทำการวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ งานวิจัยนี้มีการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยผู้วิจัยนำไปทดสอบหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) ดังนี้

1. ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย (Index of Item Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.96 แสดงว่าข้อคำถามมีความตรงเชิงเนื้อหา สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตามรายละเอียดภาคผนวก ข

2. ความน่าเชื่อถือ (Reliability) เมื่อได้แบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา ว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชาชนในการวิจัย แต่ไม่ใช่ประชากรสำหรับการวิจัยนี้ ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี จำนวน 30 คน หลังจากนั้นจึงนำแบบสอบถามในส่วนที่ 2 และ 3 ที่มีข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อถือได้ตามวิธีของครอนบาค ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 4-1

ตารางที่ 4-1 ผลการทดสอบค่าความน่าเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม

แบบสอบถาม	ค่า Alpha
ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชน	0.97
ส่วนที่ 3 ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	0.97
ค่าความน่าเชื่อถือรวม	0.97

จากตารางที่ 4-1 ผลการทดสอบค่าความเชื่อถือ โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งเกณฑ์แบบสอบถามที่มีความเชื่อถือยอมรับได้ควรมีค่า Alpha มากกว่า 0.70 ซึ่งแบบสอบถามในงานวิจัยนี้ ได้ค่า Alpha เท่ากับ 0.97 จึงถือว่าเป็นแบบสอบถามที่มีความเที่ยงตรง สามารถนำไปใช้วัดได้ดี

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการแปลความหมายจากผลการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลในตารางผู้วิจัยได้ใช้ตัวอักษรและสัญลักษณ์แทนความหมายของค่าต่าง ๆ ดังนี้

SD	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson correlation)
H_0	แทน	สมมติฐานหลัก (Null hypothesis)
H_1	แทน	สมมติฐานรอง (Alternative hypothesis)

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและทดสอบสมมติฐานการศึกษาในส่วนนี้ การนำเสนอผลการศึกษานี้ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

ส่วนที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 400 คน ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพในชุมชน ระดับการศึกษา อาชีพปัจจุบัน และรายได้ต่อเดือน โดยแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ ดังตารางที่ 4-2

ตารางที่ 4-2 จำนวนและค่าร้อยละปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	165	41.2
หญิง	235	58.8
2. อายุ		
ไม่เกิน 25 ปี	68	17.0
26-35 ปี	154	38.5
36-45 ปี	104	26.0
46 ปีขึ้นไป	74	18.5
3. สถานภาพในชุมชน		
ข้าราชการ	53	13.2
ประชาชนในชุมชน	259	64.8
ผู้นำท้องถิ่น/ กำนัน/ ผู้ใหญ่บ้าน	9	2.2
ผู้ประกอบการร้านค้า	79	19.8
4. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	145	36.2
ปริญญาตรี	183	45.8
สูงกว่าปริญญาตรี	72	18.0
5. อาชีพปัจจุบัน		
ข้าราชการ	67	16.8
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	105	26.2
พนักงานบริษัทเอกชน	54	13.5
นักเรียน/ นักศึกษา	44	11.0
ธุรกิจส่วนตัว	130	32.5

ตารางที่ 4-2 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
6. รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	66	16.5
10,001-30,000 บาท	201	50.2
30,001-50,000 บาท	95	23.8
มากกว่า 50,000 บาท	38	9.5
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4-2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในงานวิจัยนี้ จำนวนทั้งหมด 400 คน

เพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 58.8 และเพศชาย จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 41.2 ตามลำดับ

อายุ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26-35 ปี จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 38.5 ช่วงอายุระหว่าง 36-45 ปี จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 26 ช่วงอายุ 46 ปีขึ้นไป จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 18.5 และช่วงอายุไม่เกิน 25 ปี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 17 ตามลำดับ

สถานภาพในชุมชน ส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็น ประชาชนในชุมชน จำนวน 259 คน คิดเป็นร้อยละ 64.8 รองลงมาเป็นผู้ประกอบการร้านค้า จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 19.8 ข้าราชการ จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 13.2 และผู้นำท้องถิ่น/ กำนัน/ ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.2 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่จบระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 45.8 รองลงมาเป็นระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 36.2 และระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 18 ตามลำดับ

อาชีพปัจจุบัน ส่วนใหญ่มีอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 รองลงมาเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 26.2 ข้าราชการ จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 16.8 พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5 และนักเรียน/ นักศึกษา จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11 ตามลำดับ

รายได้ต่อเดือน ส่วนใหญ่มีรายได้ 10,001-30,000 บาท จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 50.2 รองลงมาคือ มีรายได้ 30,001-50,000 บาท จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 23.8 มี รายได้ต่ำกว่า

10,000 บาท จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 และมากกว่า 50,000 บาท จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5 ตามลำดับ

สรุปว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 26-35 ปี มีสถานภาพในชุมชนเป็นประชาชนในชุมชน จบระดับการศึกษาปริญญาตรี มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว และส่วนใหญ่มีรายได้ 10,001-30,000 บาท ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

ตารางที่ 4-3 สรุปค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของชุมชน	ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับ	ลำดับที่
การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา	2.29	.83	น้อย	3
การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม	2.24	.81	น้อย	4
การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน	2.47	.76	น้อย	1
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	2.33	.77	น้อย	2
ภาพรวมการมีส่วนร่วมของชุมชน	2.33	.79	น้อย	

จากตารางที่ 4-3 พบว่า ผลการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.33 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 2.24-2.47 โดยการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ที่ 2.47 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย ลำดับที่สอง คือ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.33 อยู่ในระดับน้อย ลำดับที่สาม คือ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.29 อยู่ในระดับน้อย และลำดับสุดท้าย คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.24 อยู่ในระดับน้อย ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยรวมมีค่า 0.79 รายด้านมีค่าใกล้เคียงกันอยู่ระหว่าง 0.76-0.83 แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยรวม และในด้านต่าง ๆ สอดคล้องกัน

ตารางที่ 4-4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน
ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา

การมีส่วนร่วมในการค้นหา ปัญหาและสาเหตุของปัญหา	ระดับความคิดเห็น					ค่า เฉลี่ย	SD	ระดับ	ลำดับ ที่
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
1. ท่านมีส่วนร่วมในการ สำรวจ เก็บข้อมูลของศูนย์ ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	4	39	123	137	97	2.29	0.97	น้อย	3
	1.0%	9.8%	30.8%	34.2%	24.2%				
2. ท่านมีส่วนร่วมใน การศึกษาสาเหตุของปัญหา ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและ อนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัด ชลบุรี	4	19	162	137	78	2.34	0.88	น้อย	1
	1.0%	4.8%	40.5%	34.2%	19.5%				
3. ท่านมีส่วนร่วมวิเคราะห์ ปัญหาและกำหนดประเด็น ปัญหาขึ้นของศูนย์ศึกษา ธรรมชาติและอนุรักษ์ ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	0	28	121	159	92	2.21	0.88	น้อย	4
	0.0%	7.0%	30.2%	39.8%	23.0%				
4. ท่านมีส่วนร่วมช่วย อำนวยความสะดวกในการ ค้นหา ปัญหาที่เกิดขึ้นใน ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและ อนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัด ชลบุรี	4	21	160	124	91	2.31	0.91	น้อย	2
	1.0%	5.2%	40.0%	31.0%	22.8%				
รวมด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา						2.29	0.84	น้อย	

จากตารางที่ 4-4 พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการมี

ส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา โดยภาพรวมมีระดับน้อย โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.29 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วงระหว่าง 2.21-2.34 สามารถเรียงลำดับระดับความคิดเห็นได้ดังนี้ ลำดับที่หนึ่ง คือ ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาสาเหตุของปัญหา ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ที่ 2.34 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย ลำดับที่สอง คือ ท่านมีส่วนร่วมช่วยอำนวยความสะดวกในการค้นหา ปัญหาที่เกิดขึ้นในศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.31 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย ลำดับที่สาม คือ ท่านมีส่วนร่วมในการสำรวจเก็บข้อมูลของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.29 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย และลำดับสุดท้าย คือ ท่านมีส่วนร่วมวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาขึ้นของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.21 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยรวมมีค่า 0.84 รายข้อมีค่าใกล้เคียงอยู่ระหว่าง 0.88-0.97 แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา มีความสอดคล้องกัน

ตารางที่ 4-5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม

การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับ	ลำดับที่
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
5. ท่านร่วมวางแผนระเบียบของแต่ละกิจกรรมในศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	4	34	112	147	103	2.22	0.96	น้อย	5
	1.0%	8.5%	28.0%	36.7%	25.8%				
6. ท่านช่วยอำนวยความสะดวกในการวางแผนกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	0	29	145	140	86	2.29	0.89	น้อย	2
	0.0%	7.3%	36.2%	35.0%	21.5%				

ตารางที่ 4-5 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการ วางแผนดำเนินกิจกรรม	ระดับความคิดเห็น					ค่า เฉลี่ย	SD	ระดับ	ลำดับ ที่
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
7. ท่านช่วยสนับสนุนด้าน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ใน การ วางแผนของศูนย์ศึกษา ธรรมชาติและอนุรักษ์ป่า ชายเลน เพื่อการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	1 0.3%	15 3.7%	157 39.2%	147 36.8%	80 20.0%	2.28	0.83	น้อย	3
8. ท่านมีส่วนร่วมแสดง ความคิดเห็นในการวางแผน ของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและ อนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัด ชลบุรี	1 0.3%	34 8.5%	140 35.0%	136 34.0%	89 22.2%	2.31	0.92	น้อย	1
9. ท่านช่วยประสานงานกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน การ ดำเนินการวางแผนของศูนย์ ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	0 0.0%	35 8.8%	119 29.8%	157 39.2%	89 22.2%	2.25	0.90	น้อย	4
10. ท่านมีส่วนร่วมในการ เขียนและจัดทำแผนกิจกรรม ของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและ อนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัด ชลบุรี	4 1.0%	28 7.0%	95 23.7%	154 38.5%	119 29.8%	2.11	0.95	น้อย	6
รวมด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม						2.24	0.81	น้อย	

จากตารางที่ 4-5 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการมี

ส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม โดยภาพรวมมีระดับน้อย โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.24 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วงระหว่าง 2.11-2.31 สามารถเรียงลำดับระดับความคิดเห็นได้ดังนี้ ลำดับที่หนึ่ง คือ ท่านมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการวางแผนของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ที่ 2.31 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย ลำดับที่สอง คือ ท่านช่วยอำนวยความสะดวกในการวางแผนกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.29 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย ลำดับที่สาม คือ ท่านช่วยสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการวางแผนของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.28 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย ลำดับที่สี่ คือ ท่านช่วยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวางแผนของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.25 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย ลำดับที่ห้า คือ ท่านร่วมวางกฎ ระเบียบของแต่ละกิจกรรมในศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.22 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย และลำดับสุดท้ายคือ ท่านมีส่วนร่วมในการเขียนและจัดทำแผนกิจกรรมของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.11 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยรวมมีค่า 0.81 รายข้อมีค่าใกล้เคียงอยู่ระหว่าง 0.83-0.96 แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม มีความสอดคล้องกัน

ตารางที่ 4-6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการวางลงทุนและปฏิบัติงาน

การมีส่วนร่วมในการวาง ลงทุนและปฏิบัติงาน	ระดับความคิดเห็น					ค่า เฉลี่ย	SD	ระดับ	ลำดับ ที่
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
11. ท่านปฏิบัติตามแผน หรือกิจกรรมของศูนย์ศึกษา ธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชาย เลน เพื่อการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	8	37	173	116	66	2.51	0.94	น้อย	3
	2.0%	9.3%	43.2%	29.0%	16.5%				

ตารางที่ 4-6 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการวาง ลงทุนและปฏิบัติงาน	ระดับความคิดเห็น					ค่า เฉลี่ย	SD	ระดับ	ลำดับ ที่
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
12. ท่านช่วยชักชวนผู้อื่นให้ เข้าร่วมกิจกรรมศูนย์ศึกษา ธรรมชาติและอนุรักษ์ ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	7 1.8%	54 13.5%	193 48.2%	98 24.5%	48 12.0%	2.69	0.91	ปาน กลาง	1
13. ท่านอำนวยความสะดวก ในการปฏิบัติกิจกรรมศูนย์ ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	3 0.8%	37 9.3%	197 49.2%	113 28.2%	50 12.5%	2.58	0.85	น้อย	2
14. ท่านประสานงานกับ หน่วยงานต่าง ๆ ในการ ดำเนินกิจกรรมของศูนย์ ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	4 1.0%	50 12.5%	124 31.0%	146 36.5%	76 19.0%	2.40	0.97	น้อย	5
15. ท่านให้การสนับสนุน งบประมาณ วัสดุ หรือ อุปกรณ์ต่าง ๆ กับศูนย์ศึกษา ธรรมชาติและอนุรักษ์ ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	2 0.5%	41 10.3%	152 38.0%	140 35.0%	65 16.2%	2.44	0.90	น้อย	4
16. ท่านช่วยจัดหา งบประมาณในการปฏิบัติงาน ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและ อนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัด ชลบุรี	4 1.0%	20 5.0%	125 31.2%	167 41.8%	84 21.0%	2.23	0.87	น้อย	6
รวมด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน						2.47	0.76	น้อย	

จากตารางที่ 4-6 พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน โดยภาพรวมมีระดับน้อย โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.47 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วงระหว่าง 2.23-2.69 สามารถเรียงลำดับระดับความคิดเห็น ได้ดังนี้ ลำดับที่หนึ่ง คือ ท่านช่วยชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรมศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ที่ 2.69 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ลำดับที่สอง คือ ท่านอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติกิจกรรมศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.58 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย ลำดับที่สาม คือ ท่านปฏิบัติตามแผนหรือกิจกรรมของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.51 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย ลำดับที่สี่ คือ ท่านให้การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ หรืออุปกรณ์ต่าง ๆ กับศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.44 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย ลำดับที่ห้า คือ ท่านประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.40 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย และลำดับสุดท้ายคือ ท่านช่วยจัดหางบประมาณในการปฏิบัติงานศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.23 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยรวมมีค่า 0.76 รายข้อมีค่าใกล้เคียงอยู่ระหว่าง 0.85-0.97 แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน มีความสอดคล้องกัน

ตารางที่ 4-7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

การมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผลงาน	ระดับความคิดเห็น					ค่า เฉลี่ย	SD	ระดับ	ลำดับ ที่
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
17. ท่านร่วมประเมินผล กิจกรรมของศูนย์ศึกษา ธรรมชาติและอนุรักษ์ ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	5	22	180	127	66	2.43	0.87	น้อย	2
	1.2%	5.5%	45.0%	31.8%	16.5%				

ตารางที่ 4-7 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผลงาน	ระดับความคิดเห็น					ค่า เฉลี่ย	SD	ระดับ	ลำดับ ที่
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
18. ท่านร่วมติดตามและหา แนวทางในการปรับปรุง การ ดำเนินงานของศูนย์ศึกษา ธรรมชาติและอนุรักษ์ ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	7	26	167	141	59	2.45	0.88	น้อย	1
	1.8%	6.5%	41.7%	35.2%	14.8%				
19. ท่านมีส่วนร่วมวิเคราะห์ ปัญหาและอุปสรรคในการ ดำเนินงานของศูนย์ศึกษา ธรรมชาติและอนุรักษ์ ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	2	25	143	149	81	2.30	0.88	น้อย	4
	0.5%	6.2%	35.8%	37.2%	20.3%				
20. ท่านมีส่วนร่วมอำนวยความสะดวกและให้การ สนับสนุนการประเมินผล ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและ อนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัด ชลบุรี	2	29	165	119	85	2.36	0.91	น้อย	3
	0.5%	7.3%	41.2%	29.8%	21.2%				
21. ท่านมีส่วนร่วมควบคุม กฎเกณฑ์และมาตรการด้าน การท่องเที่ยวของศูนย์ศึกษา ธรรมชาติและอนุรักษ์ ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ จังหวัด ชลบุรี	3	26	96	169	106	2.13	0.91	น้อย	5
	0.8%	6.5%	24.0%	42.2%	26.5%				
รวมด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน						2.33	0.77	น้อย	

จากตารางที่ 4-7 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน โดยภาพรวมมีระดับน้อย โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ

2.33 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วงระหว่าง 2.13-2.43 สามารถเรียงลำดับระดับความคิดเห็นได้ดังนี้ ลำดับที่หนึ่ง คือ ท่านร่วมติดตามและหาแนวทางในการปรับปรุง การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ที่ 2.45 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย ลำดับที่สอง คือ ท่านร่วมประเมินผลกิจกรรมของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.43 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย ลำดับที่สาม คือ ท่านมีส่วนร่วมอำนวยความสะดวกและให้การสนับสนุนการประเมินผลศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.36 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย ลำดับที่สี่ คือ ท่านมีส่วนร่วมวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.30 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย และลำดับสุดท้าย คือ ท่านมีส่วนร่วมควบคุมกฎเกณฑ์และมาตรการด้าน การท่องเที่ยวของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัด ชลบุรี มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.13 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยรวมมีค่า 0.77 รายข้อมีค่าใกล้เคียงอยู่ระหว่าง 0.87-0.91 แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล มีความสอดคล้องกัน

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 4-8 สรุปค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจังหวัดชลบุรี

ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการ	ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับ	ลำดับที่
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	3.13	.92	ปานกลาง	3
ด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	3.61	.92	สูง	2
ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว	3.67	1.06	สูง	1
ด้านการจัดการและบริหาร	3.09	.83	ปานกลาง	4
ภาพรวมศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการ	3.38	.93	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4-8 พบว่า ผลการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจังหวัดชลบุรี ภาวรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 3.13-3.67 โดยศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ที่ 3.67 ซึ่งอยู่ในระดับสูง ลำดับที่สอง คือ ด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 อยู่ในระดับสูง ลำดับที่สาม คือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13 อยู่ในระดับปานกลาง และลำดับสุดท้าย คือ ด้านการจัดการและบริหาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09 อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4-9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจังหวัดชลบุรี ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ศักยภาพของชุมชนด้าน สิ่งอำนวยความสะดวก	ระดับความคิดเห็น					ค่า เฉลี่ย	SD	ระดับ	ลำดับ ที่
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
1. มีสถานที่สำหรับ จัดเป็นศูนย์บริการข้อมูล แก่นักท่องเที่ยว	53 13.2%	145 36.3%	137 34.2%	43 10.8%	22 5.5%	3.41	1.03	สูง	2
2. มีร้านอาหารสำหรับ รองรับนักท่องเที่ยวอย่าง เพียงพอ	54 13.5%	97 24.2%	140 35.0%	72 18.0%	37 9.3%	3.15	1.15	ปาน กลาง	4
3. มีระบบการจัดการ ร้านอาหารอย่างถูก สุขลักษณะ มีคุณภาพ	47 11.8%	107 26.7%	133 33.2%	74 18.5%	39 9.8%	3.12	1.14	ปาน กลาง	5
4. มีเอกสาร ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	40 10.0%	113 28.2%	182 45.5%	46 11.5%	19 4.8%	3.27	0.96	ปาน กลาง	3
5. มีร้านจำหน่าย ของที่ระลึก สำหรับ นักท่องเที่ยว	39 9.8%	101 25.2%	135 33.7%	70 17.5%	55 13.8%	3.00	1.17	ปาน กลาง	8

ตารางที่ 4-9 (ต่อ)

ศักยภาพของชุมชนด้าน สิ่งอำนวยความสะดวก	ระดับความคิดเห็น					ค่า เฉลี่ย	SD	ระดับ	ลำดับ ที่
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
6. มีห้องน้ำสำหรับ รองรับนักท่องเที่ยวอย่าง เพียงพอ	47 11.8%	103 25.8%	121 30.1%	89 22.3%	40 10.0%	3.07	1.16	ปาน กลาง	6
7. สถานที่ท่องเที่ยวมี ห้องน้ำสะอาด ถูก สุขลักษณะ	43 10.8%	88 22.0%	106 26.5%	107 26.7%	56 14.0%	2.89	1.21	ปาน กลาง	9
8. สถานที่ท่องเที่ยวมี สถานที่จอดรถอย่าง เพียงพอ	69 17.2%	137 34.2%	123 30.8%	59 14.8%	12 3.0%	3.48	1.04	สูง	1
9. สถานที่ท่องเที่ยวมี บริการโทรศัพท์สาธารณะ อย่างเพียงพอ	53 13.2%	68 17.0%	144 36.0%	104 26.0%	31 7.8%	3.02	1.13	ปาน กลาง	7
10. สถานที่ท่องเที่ยวจัด ให้มีเจ้าหน้าที่รักษาความ ปลอดภัยบริการ นักท่องเที่ยว	38 9.5%	81 20.2%	132 33.0%	92 23.0%	57 14.3%	2.88	1.17	ปาน กลาง	10
รวมด้านสิ่งอำนวยความสะดวก						3.13	0.92	ปาน กลาง	

จากตารางที่ 4-9 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจังหวัดชลบุรี ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13 มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วงระหว่าง 2.88-3.48 สามารถเรียงลำดับระดับความคิดเห็นได้ดังนี้ ลำดับที่หนึ่ง คือ สถานที่ท่องเที่ยวมีสถานที่จอดรถอย่างเพียงพอ มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ที่ 3.48 ซึ่งอยู่ในระดับสูง ลำดับที่สอง คือ มีสถานที่สำหรับจัดเป็นศูนย์บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.41 ซึ่งอยู่ในระดับสูง ลำดับที่สาม คือ มีเอกสารประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.27 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ลำดับที่สี่ คือ มีร้านอาหารสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.15 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ลำดับที่ห้า คือ มีระบบการจัดการ

ร้านอาหารอย่างถูกสุขลักษณะ มีคุณภาพ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.12 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ลำดับที่หก คือ มีห้องน้ำสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.07 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ลำดับที่เจ็ด คือ สถานที่ท่องเที่ยวมีบริการ โทรศัพท์สาธารณะอย่างเพียงพอ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.02 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ลำดับที่แปด คือ มีร้านจำหน่ายของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.00 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ลำดับที่เก้า คือ สถานที่ท่องเที่ยวมีห้องน้ำสะอาด ถูกสุขลักษณะ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.89 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และลำดับสุดท้ายคือ สถานที่ท่องเที่ยวจัดให้มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบริการนักท่องเที่ยว มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.88 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยรวมมีค่า 0.92 รายชื่อมีค่าใกล้เคียงอยู่ระหว่าง 0.96-1.21 แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจังหวัดชลบุรี ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีความสอดคล้องกัน

ตารางที่ 4-10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจังหวัดชลบุรี ด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

ศักยภาพของชุมชนด้าน สภาพการเข้าถึงแหล่ง ท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็น					ค่า เฉลี่ย	SD	ระดับ	ลำดับ ที่
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
11. การเดินทางไปยัง แหล่งท่องเที่ยวสามารถ ไปได้โดยสะดวก	94 23.5%	159 39.8%	104 26.0%	33 8.2%	10 2.5%	3.74	0.99	สูง	2
12. มีถนนเข้าถึงแหล่ง ท่องเที่ยวได้โดยสะดวก	115 28.8%	153 38.2%	92 23.0%	30 7.5%	10 2.5%	3.83	1.00	สูง	1
13. แหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ ใกล้ถนนสายหลักและ สายรอง	95 23.8%	161 40.2%	82 20.5%	52 13.0%	10 2.5%	3.70	1.05	สูง	3
14. ความชัดเจนของป้าย แสดงเส้นทาง	88 22.0%	109 27.2%	125 31.3%	66 16.5%	12 3.0%	3.49	1.10	สูง	4

ตารางที่ 4-10 (ต่อ)

ศักยภาพของชุมชนด้าน สภาพการเข้าถึงแหล่ง ท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็น					ค่า เฉลี่ย	SD	ระดับ	ลำดับ ที่
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
15. การบริการของรถ โดยสารเข้าถึงแหล่ง ท่องเที่ยว	65 16.2%	95 23.8%	158 39.5%	60 15.0%	22 5.5%	3.30	1.08	ปาน กลาง	5
รวมด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว						3.61	0.92	สูง	

จากตารางที่ 4-10 พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจังหวัดชลบุรี ด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วงระหว่าง 3.30-3.83 สามารถเรียงลำดับระดับความคิดเห็นได้ดังนี้ ลำดับที่หนึ่ง คือ มีถนนเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ที่ 3.83 ซึ่งอยู่ในระดับสูง ลำดับที่สอง คือ การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวสามารถไปได้โดยสะดวก มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.74 ซึ่งอยู่ในระดับสูง ลำดับที่สาม คือ แหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ใกล้ถนนสายหลักและสายรอง มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.70 ซึ่งอยู่ในระดับสูง ลำดับที่สี่ คือ ความชัดเจนของป้ายแสดงเส้นทาง มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.49 ซึ่งอยู่ในระดับสูง และลำดับสุดท้ายคือ การบริการของรถโดยสารเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.30 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยรวมมีค่า 0.92 รายข้อมีค่าใกล้เคียงอยู่ระหว่าง 0.99-1.13 แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจังหวัดชลบุรี ด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีความสอดคล้องกัน

ตารางที่ 4-11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

ศักยภาพของชุมชนด้าน สิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็น					ค่า เฉลี่ย	SD	ระดับ	ลำดับ ที่
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
16. เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์ เฉพาะถิ่น ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่	118 29.5%	111 27.7%	116 29.0%	35 8.8%	20 5.0%	3.68	1.13	สูง	3
17. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	133 33.2%	83 20.8%	125 31.2%	40 10.0%	19 4.8%	3.68	1.17	สูง	3
18. มีความหลากหลายของกิจกรรมด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน	111 27.8%	82 20.5%	150 37.5%	36 9.0%	21 5.2%	3.57	1.14	สูง	4
19. มีความสวยงามโดยรอบและสภาพภูมิทัศน์	124 31.0%	103 25.8%	121 30.2%	38 9.5%	14 3.5%	3.71	1.11	สูง	1
20. มีความน่าสนใจของวิถีชีวิต/ ภูมิปัญญา	133 33.2%	84 21.0%	130 32.5%	37 9.3%	16 4.0%	3.70	1.14	สูง	2
21. สภาพภูมิอากาศเหมาะสมที่จะจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	147 36.8%	57 14.2%	140 35.0%	44 11.0%	12 3.0%	3.71	1.16	สูง	1
รวมด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว						3.67	1.06	สูง	

จากตารางที่ 4-11 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจังหวัดชลบุรี ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วง

ระหว่าง 3.57-3.71 สามารถเรียงลำดับระดับความคิดเห็นได้ดังนี้ ลำดับที่หนึ่ง คือ มีความสวยงาม โดยรอบและสภาพภูมิทัศน์และมีสภาพภูมิอากาศเหมาะสมที่จะจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ที่ 3.71 ซึ่งอยู่ในระดับสูง ลำดับที่สอง คือ มีความน่าสนใจของวิถีชีวิต/ ภูมิปัญญา มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.70 ซึ่งอยู่ในระดับสูง ลำดับที่สาม คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศในพื้นที่และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้อ ต่อกระบวนการเรียนรู้ และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มี คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.68 ซึ่งอยู่ในระดับสูง และลำดับสุดท้าย คือ มีความหลากหลายของกิจกรรมด้าน การส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.57 ซึ่งอยู่ในระดับสูง ส่วนค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD) โดยรวมมีค่า 1.06 รายข้อมีค่าใกล้เคียงอยู่ระหว่าง 1.10-1.17 แสดงว่าความคิดเห็น ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษา ธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจังหวัดชลบุรี ด้านสิ่งดึงดูดใจ นักท่องเที่ยว มีความสอดคล้องกัน

ตารางที่ 4-12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการ บริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี ด้านการจัดการและบริหาร

ศักยภาพของชุมชนด้านการ จัดการและบริหาร	ระดับความคิดเห็น					ค่า เฉลี่ย	SD	ระดับ	ลำดับ ที่
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
22. มีเจ้าหน้าที่ภาครัฐและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการ พัฒนาการท่องเที่ยวในเขต ชุมชนที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในการบริหารจัดการและ ส่งเสริมกิจการท่องเที่ยวของ ชุมชน	33 8.2%	116 29.0%	169 42.2%	57 14.3%	25 6.3%	3.19	0.99	ปาน กลาง	1
23. จัดให้มีภาคประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อรับฟัง ประโยชน์และปัญหาพร้อม ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา อย่างต่อเนื่อง	7 1.8%	128 32.0%	181 45.2%	65 16.2%	19 4.8%	3.10	0.86	ปาน กลาง	5

ตารางที่ 4-12 (ต่อ)

ศักยภาพของชุมชนด้านการ จัดการและบริหาร	ระดับความคิดเห็น					ค่า เฉลี่ย	SD	ระดับ	ลำดับ ที่
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
24. จัดให้มีผู้นำท้องถิ่น ประกอบการและผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน อย่างเหมาะสม	38	87	194	59	22	3.15	0.97	ปาน กลาง	3
	9.5%	21.8%	48.5%	14.7%	5.5%				
25. จัดให้มีการประสานงาน ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาค ประชาชนเพื่อพัฒนา แหล่ง ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	16	115	191	55	23	3.12	0.90	ปาน กลาง	4
	4.0%	28.7%	47.8%	13.8%	5.7%				
26. จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อ ช่วยเหลือ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมิน ผลกระทบที่ เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวต่อ ชุมชน	18	88	183	82	29	2.96	0.95	ปาน กลาง	10
	4.5%	22.0%	45.7%	20.5%	7.3%				
27. กำหนดกฎระเบียบของ ชุมชนและนักท่องเที่ยวใน การใช้ประโยชน์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใน พื้นที่	15	142	163	53	27	3.16	0.94	ปาน กลาง	2
	3.8%	35.5%	40.8%	13.2%	6.7%				
28. จัดให้มีระบบกำจัดขยะ และมลพิษที่มีประสิทธิภาพ	33	97	170	73	27	3.09	1.01	ปาน กลาง	6
	8.3%	24.3%	42.5%	18.2%	6.7%				
29. กำหนดให้มีมาตรการ ประหยัดพลังงานและ ทรัพยากรธรรมชาติที่ สามารถทำได้จริงทั้งใน ชุมชน	21	115	160	78	26	3.07	0.98	ปาน กลาง	7
	5.2%	28.8%	40.0%	19.5%	6.5%				

ตารางที่ 4-12 (ต่อ)

ศักยภาพของชุมชนด้านการ จัดการและบริหาร	ระดับความคิดเห็น					ค่า เฉลี่ย	SD	ระดับ	ลำดับ ที่
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
30. ออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความ กลมกลืนกับสภาพดั้งเดิม และเหมาะสมกับระบบนิเวศ ท้องถิ่น	21	102	181	71	25	3.06	0.94	ปาน กลาง	8
31. จัดให้มีการฝึกอบรม สัมมนา โครงการสร้าง มาตรฐานการบริการและ ความปลอดภัยการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	23	94	167	95	21	3.01	0.96	ปาน กลาง	9
รวมด้านการจัดการและบริหาร						3.09	0.83	ปาน กลาง	

จากตารางที่ 4-12 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจังหวัดชลบุรี ด้านการจัดการและบริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09 มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วงระหว่าง 2.96-3.19 สามารถเรียงลำดับระดับความคิดเห็นได้ดังนี้ ลำดับที่หนึ่ง คือ มีเจ้าหน้าที่ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตชุมชนที่มีความรู้ ความเข้าใจในการบริหารจัดการและส่งเสริมกิจการท่องเที่ยวของชุมชน มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ที่ 3.19 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ลำดับที่สอง คือ กำหนดกฎระเบียบของชุมชนและนักท่องเที่ยวในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.16 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ลำดับที่สาม คือ จัดให้มีผู้นำท้องถิ่นประกอบการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนอย่างเหมาะสม มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.15 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ลำดับที่สี่ คือ จัดให้มีการประสานงานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.12 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ลำดับที่ห้า คือ จัดให้มีภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อรับฟังปัญหาและปัญหาพร้อมข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.10 ซึ่งอยู่ในระดับ

ปานกลาง ลำดับที่หก คือ จัดให้มีระบบกำจัดขยะและมลพิษที่มีประสิทธิภาพ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.09 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ลำดับที่เจ็ด คือ กำหนดให้มีมาตรการประหยัดพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถทำได้จริงจังในชุมชน มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.07 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ลำดับที่แปด คือ ออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความกลมกลืนกับสภาพดั้งเดิม และเหมาะสมกับระบบนิเวศ ท้องถิ่น มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.06 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ลำดับที่เก้า คือ จัดให้มีการฝึกอบรมสัมมนา โครงการสร้างมาตรฐานการบริการและความปลอดภัยการท่องเที่ยว มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.01 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และลำดับสุดท้ายคือ จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อช่วยเหลือ ติดตามตรวจสอบ และประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวต่อชุมชน มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.96 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยรวมมีค่า 0.83 รายข้อมีค่าใกล้เคียงอยู่ระหว่าง 0.86-1.01 แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจังหวัดชลบุรี ด้านการจัดการและบริหาร มีความสอดคล้องกัน

ส่วนที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับสูง

สมมติฐานที่ 1.1

H_0 : ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี ไม่อยู่ในระดับสูง

H_1 : ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับสูง

ตารางที่ 4-13 ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

ศักยภาพของชุมชน	ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการ			
	ค่าเฉลี่ย	Sig.	ระดับ	ลำดับที่
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	3.13*	.000	ปานกลาง	3
ด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	3.61*	.000	สูง	2

ตารางที่ 4-13 (ต่อ)

ศักยภาพของชุมชน	ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการ			
	ค่าเฉลี่ย	Sig.	ระดับ	ลำดับที่
ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว	3.67*	.000	สูง	1
ด้านการจัดการและบริหาร	3.09*	.000	ปานกลาง	4

* Sig (2-tailed) < 0.05

จากตารางที่ 4-13 แสดงศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี พบว่าศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว และด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับสูง ส่วนด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการจัดการและบริหาร อยู่ในระดับปานกลาง จึงยอมรับสมมติฐานหลัก H_0 และปฏิเสธสมมติฐาน H_1 หมายความว่า ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

สมมติฐานที่ 2.1

H_0 : การมีส่วนร่วมของชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

H_1 : การมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

ในการแปลความหมายการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์จะแปลความหมายโดยใช้หลักเกณฑ์แต่ละช่วงคะแนนเท่ากัน ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	แปลผล
0.91-1.00	มีความสัมพันธ์ระดับสูงมาก
0.71-0.90	มีความสัมพันธ์ระดับสูง
0.31-0.70	มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง

0.01-0.30	มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ
0.00	ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ตารางที่ 4-14 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนและศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

การมีส่วนร่วมของชุมชน	ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม			
	r	Sig.	ระดับ	ลำดับที่
การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา	.400*	.000	ปานกลาง	4
การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม	.461*	.000	ปานกลาง	3
การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน	.534*	.000	ปานกลาง	1
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	.466*	.000	ปานกลาง	2

* Sig (2-tailed) < 0.05

จากตารางที่ 4-14 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนและศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีค่า Sig. น้อยกว่า 0.05 ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก H_0 และยอมรับสมมติฐาน H_1 หมายความว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสัมพันธ์ต่อศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน

สมมติฐานที่ 2.2

H_0 : การมีส่วนร่วมของชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

H_1 : การมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 4-15 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนและศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

การมีส่วนร่วมของชุมชน	ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว			
	r	Sig.	ระดับ	ลำดับที่
การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา	.326*	.000	ปานกลาง	4
การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม	.339*	.000	ปานกลาง	3
การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน	.379*	.000	ปานกลาง	2
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	.384*	.000	ปานกลาง	1

* Sig (2-tailed) < 0.05

จากตารางที่ 4-15 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนและศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีค่า Sig. น้อยกว่า 0.05 ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก H_0 และยอมรับสมมติฐาน H_1 หมายความว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสัมพันธ์ต่อศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

สมมติฐานที่ 2.3

H_0 : การมีส่วนร่วมของชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมนักท่องเที่ยวของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

H_1 : การมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมนักท่องเที่ยวของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยว

เชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 4-16 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนและศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมนักท่องเที่ยวของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

การมีส่วนร่วมของชุมชน	ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมนักท่องเที่ยว			
	r	Sig.	ระดับ	ลำดับที่
การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา	.254*	.000	ต่ำ	4
การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม	.280*	.000	ต่ำ	3
การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน	.403*	.000	ปานกลาง	2
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	.438*	.000	ปานกลาง	1

* Sig (2-tailed) < 0.05

จากตารางที่ 4-16 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนและศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมนักท่องเที่ยว พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีค่า Sig. น้อยกว่า 0.05 ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก H_0 และยอมรับสมมติฐาน H_1 หมายความว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสัมพันธ์ต่อศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมนักท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

สมมติฐานที่ 2.4

H_0 : การมีส่วนร่วมของชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการด้านการจัดการและบริหารของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

H_1 : การมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการด้านการจัดการและบริหารของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 4-17 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนและศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการด้านการจัดการและบริหารของศูนย์ศึกษาระรชชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

การมีส่วนร่วมของชุมชน	ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการด้านการจัดการและบริหาร			
	r	Sig.	ระดับ	ลำดับที่
การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา	.322*	.000	ปานกลาง	4
การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม	.345*	.000	ปานกลาง	3
การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน	.468*	.000	ปานกลาง	1
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	.449*	.000	ปานกลาง	2

* Sig (2-tailed) < 0.05

จากตารางที่ 4-17 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนและศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการด้านการจัดการและบริหาร พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีค่า Sig. น้อยกว่า 0.05 ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก H_0 และยอมรับสมมติฐาน H_1 หมายความว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสัมพันธ์ต่อศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการด้านการจัดการและบริหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน

ตารางที่ 4-18 สรุปความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนและศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

การมีส่วนร่วมของชุมชน	ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการ			
	r	Sig.	ระดับ	ลำดับที่
การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา	.373*	.000	ปานกลาง	4
การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม	.409*	.000	ปานกลาง	3
การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน	.514*	.000	ปานกลาง	1
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	.502*	.000	ปานกลาง	2
ภาพรวมการมีส่วนร่วมของชุมชน	.489*	.000	ปานกลาง	

* Sig (2-tailed) < 0.05

จากตารางที่ 4-18 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนและศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีค่า Sig. น้อยกว่า 0.05 ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก H_0 และยอมรับสมมติฐาน H_1 หมายความว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสัมพันธ์ต่อศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ 1) เพื่อศึกษา ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี 2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจังหวัดชลบุรี ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่สำนักงานเทศบาลตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ซึ่งได้ทำการวิจัยโดยอาศัยเครื่องมือรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามผ่านกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ซึ่งผู้วิจัย สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จากการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาวิจัยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 58.80 โดยมีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 26-35 ปี จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 38.50 มีสถานภาพในชุมชนเป็นประชาชนในชุมชน จำนวน 259 คน คิดเป็นร้อยละ 64.80 จบระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 45.80 มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 32.50 และมีรายได้ต่อเดือน 10,001-30,000 บาท จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 50.20

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน จากการศึกษาวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.33 สามารถเรียงลำดับการมีส่วนร่วมของชุมชนได้ดังนี้ ลำดับที่หนึ่ง คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญคือ การชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรมศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี ลำดับที่สอง คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญคือ การมีส่วนร่วมติดตามและหาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานของ

ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี ลำดับที่สาม คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญคือ การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการวางแผนของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี และลำดับสุดท้าย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมในการศึกษาสาเหตุของปัญหาศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี จากการศึกษาวิจัยพบว่า ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 สามารถเรียงลำดับศักยภาพของชุมชนได้ดังนี้ ลำดับที่หนึ่ง คือ ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับสูง โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับมีความสวยงามโดยรอบและสภาพภูมิทัศน์และมีสภาพภูมิอากาศเหมาะสมที่จะจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ลำดับที่สอง คือ ด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับสูง โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับการมีถนนเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ดี ลำดับที่สาม คือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับปานกลาง โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับสถานที่ท่องเที่ยวมีสถานที่จอดรถอย่างเพียงพอ และลำดับสุดท้าย คือ ด้านการจัดการและบริหาร อยู่ในระดับปานกลาง โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับการมีเจ้าหน้าที่ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตชุมชนที่มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการและส่งเสริมกิจการท่องเที่ยวของชุมชน ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับสูง สรุปผลการทดสอบพบว่า ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวและด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับสูง และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านการจัดการและบริหารอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สรุปผลการทดสอบหาความสัมพันธ์ พบว่า การมีส่วนร่วมของ

ชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม และด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการจัดการและบริหาร ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว และด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่ได้จากการทดสอบสมมติฐานในงานวิจัยเรื่องศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี สามารถนำมาอภิปรายผลและอ้างอิงจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ ดังนี้

ผลการศึกษาวิชาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ดังนั้นด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นจำเป็นต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ซึ่งปัจจุบันชุมชนก็มีความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ก็ไม่รู้วิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม สาเหตุที่ทำให้คนในชุมชนไม่มีส่วนร่วมในปัจจุบัน อาจเป็นเพราะว่ามีงานต้องทำ ไม่มีเวลาว่าง และที่สำคัญคือ ไม่ได้มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เนื่องจากไม่ค่อยได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ขาดการประสานความร่วมมือกันระหว่างประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐ และปัญหาความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ รวมทั้งหน่วยงานรัฐไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับศศิญา หมัดลิ่ง (2549) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองสน กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนบ้านคลองสน มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านรวมศึกษาค้นหาปัญหา ด้านร่วมในการวางแผน ร่วมในการดำเนินงาน และร่วมในการติดตามผล ทุกด้านอยู่ในระดับมีส่วนร่วมน้อย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอารีรัตน์ รั้วทอง (2550) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ บริเวณตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย แต่อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมนั้น สามารถสร้างได้ โดยเริ่มต้นจากการสร้างความรู้ ความเข้าใจกับคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของศิริภา คุณพระเนตร (2553) ที่กล่าวว่า หากต้องการให้การส่งเสริมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนมีมากขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและการร่วมวางแผน การร่วมประชุม และติดตามผลงาน รวมถึงร่วมกันแก้ปัญหาให้มากขึ้น

ดังนั้น การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น จะเป็นการสร้างพลังความสามัคคีให้เกิดขึ้นภายในชุมชนเพิ่มมากขึ้น แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของอรพรรณ เกิดจันทร์ (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ในภาพรวมคนในชุมชนท้องถิ่นคลองโคนนั้น มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ในทุก ๆ ด้าน ดังนั้น การมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสำคัญมาก ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีความยั่งยืน ซึ่งถือได้ว่ามีความจำเป็นอย่างมากที่แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ นั้น ต้องการการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมถึงหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ให้ความร่วมมือในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้เกิดความยั่งยืน เพื่อสามารถสร้างรายได้ อาชีพของคนในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี รวมถึงสภาพของสังคมในท้องถิ่นนั้น ๆ ดีขึ้น ไปอีกด้วย

ผลการศึกษา ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นผลมาจากชาวบ้านในชุมชนยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ได้มีความรู้ในด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ไม่มีผู้นำที่จะเป็นกรณีเริ่มต้นดำเนินการวางแผนหรือนโยบายในการท่องเที่ยว ทำให้ศักยภาพของชุมชนแห่งนี้อยู่ในระดับที่ปานกลาง และในปัจจุบันการทำงานในหมู่บ้านหรือชุมชนนั้น ก็ไม่ได้มีความร่วมแรงร่วมใจกัน หากแต่ต่างคนต่างทำ ทำตามความถนัดของตนเอง ดังนั้นหากภาครัฐได้เข้ามามีส่วนช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในชุมชน ก็จะทำให้เกิดแรงผลักดัน จนทำให้คนในชุมชนมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว จากการที่ชุมชนเริ่มมีความต้องการในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเอง ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และมีความต้องการในกระบวนการมีส่วนร่วมต่าง ๆ ในขั้นต้นชุมชนเองก็จำเป็นที่จะต้องมีการฝึกอบรม การแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ ทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องให้การสนับสนุนชุมชนอย่างจริงจังและรวดเร็วต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของกันทิมา จินโต (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการการท่องเที่ยว แบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีความคิดเห็นว่าศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริภา คุณพระเนตร (2553) ที่ได้ศึกษาเรื่องศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา หมู่บ้านเสมชาย ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อยู่ในระดับต่ำ

จากผลการทดสอบสมมติฐาน ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษา
 ธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับ
 ปานกลาง คือ ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการจัดการและบริหาร เนื่องจากสภาพที่ตั้งของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและ
 อนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี มีความหลากหลายทางชีวภาพ และม
 ีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีเส้นทางศึกษาธรรมชาติเป็นสะพานไม้ยาวที่สุด
 ในประเทศไทย โดยเป็นแหล่งรวมของพันธุ์ไม้ป่าชายเลนและสัตว์น้ำอีกหลายชนิด รวมทั้งทิวทัศน์
 ที่สวยงามตามธรรมชาติที่หลากหลาย แต่ยังมีขาดวิธีการดูแลรักษาที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย
 ของกันทิมา จินโต (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการ
 จัดการการท่องเที่ยว แบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนมีความคิดเห็นว่า
 ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท โดยรวมอยู่ในระดับ
 ปานกลาง ซึ่งถือว่ายังไม่ได้มาตรฐานบริการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ไทย และยังไม่สอดคล้องกับงานวิจัย
 ของปวีณา กุแก้วการ (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขต
 วนอุทยานป่าสนหนองคู ตำบลทับทัน อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพการ
 ท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตวนอุทยานป่าสนหนองคู ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง แต่ไม่สอดคล้อง
 กับงานวิจัยของกฤษณ์ โคตรสมบัติ (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว
 เชิงนิเวศ และเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในเขต
 แก่งสามพันโบก อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง พบว่า
 มีศักยภาพอยู่ในระดับสูงทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสภาพการเข้าถึงแหล่ง
 ท่องเที่ยว ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ด้านคุณค่า ความสำคัญ และการให้การศึกษา ด้านความ
 ร่วมมือของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว และด้านองค์การในการจัดการและการบริหารการ
 ท่องเที่ยว ผลการวิเคราะห์ พบว่า กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวทางในการ
 ส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตแก่งสามพันโบก เนื่องจากเป็นการทำให้เศรษฐกิจ
 ของชุมชนดีขึ้น ชาวบ้านมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ทั้งนี้สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการ
 แหล่งท่องเที่ยวชุมชนยังไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมมากนัก ส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาโดยกลุ่มนายทุน
 และกลุ่มผู้นำบางกลุ่มเท่านั้น และยังไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของมัชฌิมา อุดมศิลป์ (2556) ทำ
 ทำการศึกษา แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนคลองโคกน
 จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัย พบว่า แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในชุมชนคลองโคกน
 นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวยังชุมชนคลองโคกน กลุ่มตัวอย่างมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ของชุมชนคลองโคก จังหวัดสมุทรสงครามในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก คือ ด้านความประทับใจ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

จากผลการทดสอบสมมติฐาน การมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการลงทุนและปฏิบัติงาน ด้านการติดตามและประเมินผล ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรมและด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการจัดการและบริหาร ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว และด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า หากชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น และได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องเหมาะสมก็จะสามารถสร้างประโยชน์อย่างยั่งยืนได้ เนื่องจากคุณค่าแหล่งท่องเที่ยวมีมากเพียงพอในการดึงดูดนักท่องเที่ยวและมีช่องทางที่จะพัฒนาให้มีความพร้อมเพิ่มมากขึ้นได้ในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนของพจนานวนศิริ (2546) คือ การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือที่จะช่วยในการพัฒนาให้กับชุมชน โดยการให้ชุมชนมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของพื้นที่ และมีสิทธิในการบริหารจัดการ โดยการเข้ามามีส่วนร่วมดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยี่ยมชม

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี พบว่า ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวและด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับสูง และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านการจัดการและบริหารอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น จึงควรเพิ่มการบริหารจัดการโดยการเพิ่มเติมสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ที่พักแรม ร้านอาหาร ร้านขายสินค้าของที่ระลึก จุดพักผ่อน การบริการข้อมูลทางการท่องเที่ยว นอกจากนี้ ยังควรเพิ่มเติมการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านทางสังคมออนไลน์ให้มากขึ้น รวมทั้งควรจัดให้มีการแนะนำแหล่งท่องเที่ยว ร้านอาหาร หรือที่พักที่อยู่ใกล้เคียงเพื่อเพิ่มทางเลือกและความหลากหลายในการเดินทางให้กับนักท่องเที่ยว

ส่วนด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้อง ต้องร่วมมือกันโดย

มุ่งเน้นให้เห็นถึงประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ การมีส่วนร่วมในประเด็นต่าง ๆ มิใช่เป็นหน้าที่ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาและทุกฝ่ายเข้าใจในบทบาทและหน้าที่เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะต่องานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในส่วนของเปรียบเทียบแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนของท้องถิ่น เพื่อนำมาศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแต่ละที่ โดยศึกษาความเหมือนและแตกต่าง เพื่อนำไปสู่การกำหนดวิธีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้มีความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ โดยสามารถนำไปเป็นประโยชน์ในการศึกษาของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอื่น ๆ ต่อไป

2. ควรมีการศึกษารูปแบบและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี เพราะว่าจะได้นำไปเป็นประโยชน์ในการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในที่อื่น ๆ ได้ ให้มีความชัดเจนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ดียิ่งขึ้น

3. ควรมีการศึกษายบทบาทและแนวทางของภาครัฐในการสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

บรรณานุกรม

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กฤษณ์ โคตรสมบัติ. (2553). *การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในเขตแก่งสามพัน โบก อำเภอโพนีไทร จังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- กัณทิมา จีนโต. (2550). *ศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- โกวิท พวงงาม. (2553). *การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- จิระเดช จีแดง. (2556). *การศึกษาศักยภาพของชุมชนเข้มแข็ง: การศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะกรณีบ้านวังป่อง ตำบลเหมืองแก้ว และบ้านท่าวังทอง ตำบลลิ่มใต้ อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่*. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2527). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภากการพิมพ์.
- ทีเที่ยวไทย. (2554). *ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี*. เข้าถึงได้จาก <http://www.teeteawthai.com>
- นิตยา สุจริตผลจรรย์. (2557). *การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ตำบลโคกโคเฒ่า อำเภอมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เนตรนภา คุ่มครอง. (2554). *ความต้องการของชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของการเคหะชุมชนรังสิต*. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการทั่วไป, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). *การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- บุญทวี ดวงโพธิ์ศรี. (2553). *การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วมบริเวณป่าสงวนแห่งชาติภูเขาควย ภูมิศึกษา บ้านหาดไคร้ เมืองท่าพระบาท แขวงบริคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานวนศาสตร์ชุมชน, คณะวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*
- เบญจวรรณ กิตติจารุกร. (2556). *ศักยภาพชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ภูมิศึกษาชุมชนสมุทรเจดีย์ ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.*
- ประชิด สฤณะพัฒน์, วิมล จิโรจพันธ์ และอุดม เขยถิงวงศ์. (2554). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ: แสงดาว.*
- ปวีณา กุแก้วการ. (2556). *ประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตนวนอุทยานป่าสนหนองคู ตำบลทับทัน อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม, คณะเทคโนโลยีการจัดการ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์.*
- พจนาน สวนศรี. (2546). *การท่องเที่ยว. คู่มือการท่องเที่ยวโดยชุมชน. กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.*
- ไพฑูรย์ พงสะบุตร. (2552). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. ใน สารนุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉบับเสริมการเรียนรู้ เล่ม 5 (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2551). *การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว. ใน เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการพัฒนาท้องถิ่น (หน้า 194-198). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.*
- มัชฌิมา อุดมศิลป์. (2556). *แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.*
- ยุภาพักตร์ วิเวกวิน. (2554). *แนวทางการจัดการและพัฒนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จังหวัดหนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว, คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.*
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.*

- วรรณณา วงษ์วานิช. (2550). *ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรรณพร วณิชชานุกร และสถาบันราชภัฏสวนดุสิต. (2540). *นิเวศท่องเที่ยว. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- วรรณวิมล กุ๋นาค. (2556). *ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาตลาดน้ำอัมพวา*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ, คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วีระพล ทองมา. (2547). *การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism: CBT) สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในเขตที่ดินป่าไม้*. เข้าถึงได้จาก <http://www.dnp.go.th/>
- ศลิษา หมัดลิ่ง. (2549). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองสน กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ศาลากลางจังหวัดชลบุรี. (2559). *รู้จักชลบุรี*. เข้าถึงได้จาก <http://www.chonburi.go.th>
- ศิริภา คุณพระเนตร. (2553). *ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา หมู่บ้านแสมชาย ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการประกอบการ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. (2554). *กลยุทธ์การประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2542). *รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการกำหนดนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- สายใจ พันแพง. (2553). *ศักยภาพของชุมชนในการจัดการระบบสุขภาพภาคประชาชน ตำบลนาขุมอำเภอโคก จังหวัดอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท, บัณฑิตมหาวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สายพิน สันทัด, ทรงชัย สวนรัตนชัย และปาริชาติ กฤษณะเสรณี. (2551). *การศึกษาความต้องการของการพัฒนาศักยภาพของชุมชน*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สำนักงานเทศบาลตำบลเสม็ด. (2558). ข้อมูลจำนวนครัวเรือน, เข้าถึงได้จาก

<http://www.samedcity.go.th/>

ลัทธิ โชค เศษภบาล. (2554). การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการและรักษาคุณภาพ
สิ่งแวดล้อมบริเวณพื้นที่ป่าชายเลน กรณีศึกษาเฉพาะชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดภูเก็ต.

วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารจัดการสาธารณะ, คณะรัฐศาสตร์,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุธาทิพย์ เข็มน้อย. (2554). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กรณีศึกษาตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. งานนิพนธ์ศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุนทอน ไชสงคาม. (2553). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กรณีศึกษา

บ้านเกิด โฉง เมืองปะทุมพอน แขวงจำปาสักสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, คณะมนุษย
ศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

อรทัย ก๊กผล. (2552). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น. นนทบุรี:

วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า.

อรรวรรณ เกิดจันทร์. (2557). การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,
สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

อารีรัตน์ ธีวทอง. (2550). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ บริเวณ

ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ.

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา,
บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. (2557). นโยบาย นายก อบจ. ชลบุรี. เข้าถึงได้จาก

<http://www.chon.go.th>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม



แบบสอบถาม

หัวข้อการวิจัย ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำงานนิพนธ์หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสาธารณะ วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ข้อมูลที่ได้รับจากท่านในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้จะถูกรวบรวมนำมาวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการศึกษาเท่านั้น ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าคำตอบที่ท่านต้องการเลือก

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

() ชาย () หญิง

2. อายุ

() ไม่เกิน 25 ปี () 26-35 ปี
() 36-45 ปี () 46 ปี ขึ้นไป

3. สถานภาพในชุมชน

() ข้าราชการ () ประชาชนในชุมชน
() ผู้นำท้องถิ่น/ กำนัน/ ผู้ใหญ่บ้าน () ผู้ประกอบการร้านค้า
() อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

4. ระดับการศึกษา

() ต่ำกว่าปริญญาตรี
() ปริญญาตรี
() สูงกว่าปริญญาตรี

5. อาชีพปัจจุบัน

- () ข้าราชการ () พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 () พนักงานบริษัทเอกชน () นักเรียน/นักศึกษา
 () ธุรกิจส่วนตัว () อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

6. รายได้ต่อเดือน

- () ต่ำกว่า 10,000 บาท
 () 10,001-30,000 บาท
 () 30,001-50,000 บาท
 () มากกว่า 50,000 บาท

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา					
1. ท่านมีส่วนร่วมในการสำรวจ เก็บข้อมูลของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี					
2. ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาสาเหตุของปัญหาศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี					
3. ท่านมีส่วนร่วมวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาขึ้นของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี					
4. ท่านมีส่วนร่วมช่วยอำนวยความสะดวกในการค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี					

การมีส่วนร่วมของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม					
5. ท่านร่วมวางกฎระเบียบของแต่ละกิจกรรมในศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี					
6. ท่านช่วยอำนวยความสะดวกในการวางแผนกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี					
7. ท่านช่วยสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการวางแผนของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี					
8. ท่านมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการวางแผนของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี					
9. ท่านช่วยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวางแผนของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี					
10. ท่านมีส่วนร่วมในการเขียนและจัดทำแผนกิจกรรมของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี					
การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน					
11. ท่านปฏิบัติตามแผนหรือกิจกรรมของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี					

การมีส่วนร่วมของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน (ต่อ)					
12. ท่านช่วยชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรมศูนย์ศึกษา ธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี					
13. ท่านอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติกิจกรรม ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี					
14. ท่านประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการ ดำเนินกิจกรรมของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและ อนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี					
15. ท่านให้การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ หรือ อุปกรณ์ต่าง ๆ กับศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัด ชลบุรี					
16. ท่านช่วยจัดหางบประมาณในการปฏิบัติงานศูนย์ ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี					
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน					
17. ท่านร่วมประเมินผลกิจกรรมของศูนย์ศึกษา ธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี					
18. ท่านร่วมติดตามและหาแนวทางในการปรับปรุง การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและ อนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี					

การมีส่วนร่วมของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน (ต่อ)					
19. ท่านมีส่วนร่วมวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี					
20. ท่านมีส่วนร่วมอำนวยความสะดวกและให้การสนับสนุนการประเมินผลศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี					
21. ท่านมีส่วนร่วมควบคุมกฎเกณฑ์และมาตรการด้านการท่องเที่ยวของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี					

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

ศักยภาพของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านสิ่งแวดล้อม					
1. มีสถานที่สำหรับจัดเป็นศูนย์บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว					
2. มีร้านอาหารสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ					
3. มีระบบการจัดการร้านอาหารอย่างถูกสุขลักษณะมีคุณภาพ					

ศักยภาพของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (ต่อ)					
4. มีเอกสารประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
5. มีร้านจำหน่ายของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว					
6. มีห้องน้ำสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ					
7. สถานที่ท่องเที่ยวมีห้องน้ำสะอาด ถูกสุขลักษณะ					
8. สถานที่ท่องเที่ยวมีสถานที่จอดรถอย่างเพียงพอ					
9. สถานที่ท่องเที่ยวมีบริการโทรศัพท์สาธารณะอย่างเพียงพอ					
10. สถานที่ท่องเที่ยวจัดให้มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบริการนักท่องเที่ยว					
ด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว					
11. การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวสามารถไปได้โดยสะดวก					
12. มีถนนเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก					
13. แหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ใกล้ถนนสายหลักและสายรอง					
14. ความชัดเจนของป้ายแสดงเส้นทาง					
15. การบริการของรถโดยสารเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว					
ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว					
16. เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่					
17. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					

ศักยภาพของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว (ต่อ)					
18. มีความหลากหลายของกิจกรรมด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน					
19. มีความสวยงามโดยรอบและสภาพภูมิทัศน์					
20. มีความน่าสนใจของวิถีชีวิต/ ภูมิปัญญา					
21. สภาพภูมิอากาศเหมาะสมที่จะจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
ด้านการจัดการและบริหาร					
22. มีเจ้าหน้าที่ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตชุมชนที่มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการและส่งเสริมกิจการท่องเที่ยวของชุมชน					
23. จัดให้มีภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อรับฟังประโยชน์และปัญหาพร้อมข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง					
24. จัดให้มีผู้นำท้องถิ่น ผู้ประกอบการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนอย่างเหมาะสม					
25. จัดให้มีการประสานงานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
26. จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อช่วยเหลือ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวต่อชุมชน					

ศักยภาพของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการจัดการและบริหาร (ต่อ)					
27. กำหนดกฎระเบียบของชุมชนและนักท่องเที่ยวในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่					
28. จัดให้มีระบบกำจัดขยะและมลพิษที่มีประสิทธิภาพ					
29. กำหนดให้มีมาตรการประหยัดพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถทำได้จริงในชุมชน					
30. ออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความกลมกลืนกับสภาพดั้งเดิม และเหมาะสมกับระบบนิเวศท้องถิ่น					
31. จัดให้มีการฝึกอบรมสัมมนา โครงการสร้างมาตรฐานการบริการและความปลอดภัยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข

ผลการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสอบถาม



แบบสอบถามนี้สามารถใช้เป็น
เครื่องมือในการวิจัย(วิจัยเชิงปริมาณ)

ใต้

ใต้ แต่ต้องปรับปรุงบางส่วน

ไม่ได้ทั้งฉบับ

ลงชื่อ.....
(ดร. ดิวิพรภท เลขคู่สี่)
ผู้เชี่ยวชาญ/ ผู้ทรงคุณวุฒิ

แบบทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา IOC ของแบบสอบถาม (วิจัยเชิงปริมาณ)

ชื่อเรื่องงานนิพนธ์ สักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและ
อนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

ชื่อผู้วิจัย นางสาวแพทย ธารวาศักดิ์

รหัสประจำตัว 57710021

นิสิตหลักสูตร

สาขาการจัดการสาธารณะ (PM รุ่น 22)

หมายเลขโทรศัพท์ 092-0916333 email paetay_t@hotmail.com

อาจารย์ที่ปรึกษา ดร.นงนุช ศรีสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี



แบบสอบถามนี้สามารถใช้เป็น
เครื่องมือในการวิจัย(วิจัยเชิงปริมาณ)

- ได้
- ได้ แต่ต้องปรับปรุงบางส่วน
- ไม่ได้ทั้งฉบับ

ลงชื่อ.....
ดร.เบญจพร กุระพงษ์แก้ว
ผู้เชี่ยวชาญ/ ผู้ทรงคุณวุฒิ

แบบทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา IOC ของแบบสอบถาม (วิจัยเชิงปริมาณ)

ชื่อเรื่องงานนิพนธ์ ทักษะภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและ
อนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

ชื่อผู้วิจัยนางสาวแพทย ชราวศักดิ์.....

รหัสประจำตัว57710021.....

นิสิตหลักสูตร

สาขาการจัดการสาธารณะ (PM รุ่น 22)

หมายเลขโทรศัพท์092-0916333..... emailpaetay_t@hotmail.com

อาจารย์ที่ปรึกษาดร.นงนุช ศรีสุข.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี



แบบสอบถามนี้สามารถใช้เป็น
เครื่องมือในการวิจัย(วิจัยเชิงปริมาณ)

ได้

ได้ แต่ต้องปรับปรุงบางส่วน

ไม่ได้ทั้งฉบับ

ลงชื่อ...ดร. อธิศักดิ์ น้อยไพศาล

ผู้เชี่ยวชาญ/ ผู้ทรงคุณวุฒิ

๒ ๕๑ ๕๙

แบบทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา IOC ของแบบสอบถาม (วิจัยเชิงปริมาณ)

ชื่อเรื่องงานนิพนธ์ ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและ
อนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

ชื่อผู้วิจัยนางสาวแพทย ฑาวราศักดิ์.....

รหัสประจำตัว 57710021.....

นิตินหลักสูตร

สาขาการจัดการสาธารณะ (PM รุ่น 22)

หมายเลขโทรศัพท์ 092-0916333..... emailpaetay_t@hotmail.com

อาจารย์ที่ปรึกษาดร.นงนุช ศรีสุข.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

ผลการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสอบถาม
เรื่อง ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์
ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี

รายการพิจารณา	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ/ ผู้เชี่ยวชาญ					
	ดร.ศิริประภา แจ่มกรณ์	ดร.เบญญาดา กระจ่างแจ้ง	ดร.อัศรภิกษิต พัฒนสัมพันธ์	รวม	ค่า IOC	ผลการพิจารณา
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม						
1. เพศ () ชาย () หญิง	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
2. อายุ () ไม่เกิน 25 ปี () 26-35 ปี () 36-45 ปี () 46 ปี ขึ้นไป	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
3. สถานภาพในชุมชน () ข้าราชการ () ประชาชนในชุมชน () ผู้นำท้องถิ่น/ กำนัน/ ผู้ใหญ่บ้าน () ผู้ประกอบการร้านค้า () อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	0	1	1	2	0.67	ใช้ได้
4. ระดับการศึกษา () ต่ำกว่าปริญญาตรี () ปริญญาตรี () สูงกว่าปริญญาตรี	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

รายการพิจารณา	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ/ ผู้เชี่ยวชาญ					
	ดร.ศิริประภา แจ่มกรณ์	ดร.เบญญาตา กระจ่างแจ้ง	ดร.อัศรินทร์ พัฒนสัมพันธ์	รวม	ค่า IOC	ผลการพิจารณา
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)						
5. อาชีพปัจจุบัน () ข้าราชการ () พนักงานรัฐวิสาหกิจ () พนักงานบริษัทเอกชน () นักเรียน/นักศึกษา () ธุรกิจส่วนตัว () อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
6. รายได้ต่อเดือน () ต่ำกว่า 10,000 บาท () 10,001-30,000 บาท () 30,001-50,000 บาท () มากกว่า 50,000 บาท	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน						
การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา						
1. ท่านมีส่วนร่วมในการสำรวจ เก็บข้อมูลของศูนย์ศึกษารรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
2. ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาสาเหตุของปัญหาศูนย์ศึกษารรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

รายการพิจารณา	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ/ ผู้เชี่ยวชาญ					
	ดร.ศิริประภา แจ่มกรณ	ดร.เบญญาตา กระจ่างแจ้ง	ดร.อัศรินทร์ พัฒนสัมพันธ์	รวม	ค่า IOC	ผลการพิจารณา
ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน (ต่อ)						
การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา (ต่อ)						
3. ท่านมีส่วนร่วมวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาขึ้นของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
4. ท่านมีส่วนร่วมช่วยอำนวยความสะดวกในการค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม						
5. ท่านร่วมวางกฎระเบียบของแต่ละกิจกรรมในศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
6. ท่านช่วยอำนวยความสะดวกในการวางแผนกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
7. ท่านช่วยสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการวางแผนของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

รายการพิจารณา	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ/ ผู้เชี่ยวชาญ					
	ดร.ศิริประภา แจ่มกรณ	ดร.เบญญาตา กระจ่างแจ้ง	ดร.อัศรินทร์ พัฒนสัมพันธ์	รวม	ค่า IOC	ผลการพิจารณา
ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน (ต่อ)						
การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม (ต่อ)						
8. ท่านมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการวางแผนของศูนย์ศึกษารรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
9. ท่านช่วยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวางแผนของศูนย์ศึกษารรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
10. ท่านมีส่วนร่วมในการเขียนและจัดทำแผนกิจกรรมของศูนย์ศึกษารรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน						
11. ท่านปฏิบัติตามแผนหรือกิจกรรมของศูนย์ศึกษารรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
12. ท่านช่วยชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรมศูนย์ศึกษารรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

รายการพิจารณา	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ/ ผู้เชี่ยวชาญ					
	ดร.ศิริประภา แจ่มกรณ์	ดร.เบญญาตา กระจ่างแจ้ง	ดร.อัศรินทร์ พัฒนสัมพันธ์	รวม	ค่า IOC	ผลการพิจารณา
ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน (ต่อ)						
การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน (ต่อ)						
13. ท่านอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติกิจกรรม ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
14. ท่านประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
15. ท่านให้การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ หรือ อุปกรณ์ต่าง ๆ กับศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
16. ท่านช่วยจัดหางบประมาณในการปฏิบัติงานศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน						
17. ท่านร่วมประเมินผลกิจกรรมของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

รายการพิจารณา	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ/ ผู้เชี่ยวชาญ					
	ตร.ศิริประภา แจ่มกรณ์	ตร.เบญญาตา กระจ่างแจ้ง	ดร.อัครกิตต์ พัฒนสัมพันธ์	รวม	ค่า IOC	ผลการพิจารณา
ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน (ต่อ)						
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน (ต่อ)						
18. ท่านร่วมติดตามและหาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
19. ท่านมีส่วนร่วมวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
20. ท่านมีส่วนร่วมอำนวยความสะดวกและให้การสนับสนุนการประเมินผลศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
21. ท่านมีส่วนร่วมควบคุมกฎเกณฑ์และมาตรการด้านการท่องเที่ยวของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

รายการพิจารณา	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ/ ผู้เชี่ยวชาญ					
	ดร.ศิริประภา แจ่มกรณ	ดร.เบญญาดา กระจ่างแจ้ง	ดร.อัศรินทร์ พัฒนสัมพันธ์	รวม	ค่า IOC	ผลการพิจารณา
ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี						
ด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวก						
1. มีสถานที่สำหรับจัดเป็นศูนย์บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
2. มีร้านอาหารสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
3. มีระบบการจัดการร้านอาหารอย่างถูกสุขลักษณะมีคุณภาพ	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
4. มีเอกสารประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
5. มีร้านจำหน่ายของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
6. มีห้องน้ำสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
7. สถานที่ท่องเที่ยวมีห้องน้ำสะอาด ถูกสุขลักษณะ	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
8. สถานที่ท่องเที่ยวมีสถานที่จอดรถอย่างเพียงพอ	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
9. สถานที่ท่องเที่ยวมีบริการโทรศัพท์สาธารณะอย่างเพียงพอ	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
10. สถานที่ท่องเที่ยวจัดให้มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบริการนักท่องเที่ยว	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

รายการพิจารณา	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ/ ผู้เชี่ยวชาญ					ผลการพิจารณา
	ดร.ศิริประภา แจ่มกรณ	ดร.เบญญาตา กระจ่างแจ้ง	ดร.อัครกิตต์ พัฒนสัมพันธ์	รวม	ค่าIOC	
ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี (ต่อ)						
ด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว						
11. การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวสามารถไปได้โดยสะดวก	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
12. มีถนนเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
13. แหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ใกล้ถนนสายหลักและสายรอง	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
14. ความสะดวกต่อการใช้ยานพาหนะ	1	0	0	1	0.33	ตัดทิ้ง
15. ความชัดเจนของป้ายแสดงเส้นทาง	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
16. การบริการของรถโดยสารเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว						
17. เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศในพื้นที่	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
18. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
19. มีความหลากหลายของกิจกรรมด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
20. มีความสวยงามโดยรวมและสภาพภูมิทัศน์	0	1	1	2	0.67	ใช้ได้

รายการพิจารณา	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ/ ผู้เชี่ยวชาญ					
	ดร.ศิริประภา แจ่มกรณ	ดร.เบญญาดา กระจ่างแจ้ง	ดร.อัครกิตต์ พัฒนสัมพันธ์	รวม	ค่า IOC	ผลการพิจารณา
ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี (ต่อ)						
ด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (ต่อ)						
21. มีความน่าสนใจของวิถีชีวิต/ ภูมิปัญญา	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
22. สภาพภูมิอากาศเหมาะสมที่จะจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
ด้านการจัดการและบริหาร						
23. มีเจ้าหน้าที่ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตชุมชนที่มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการและส่งเสริมกิจการท่องเที่ยวของชุมชน	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
24. จัดให้มีภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อรับฟังประโยชน์และปัญหาพร้อมข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
25. จัดให้มีผู้นำท้องถิ่น ผู้ประกอบการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนอย่างเหมาะสม	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
26. จัดให้มีการประสานงานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

รายการพิจารณา	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ/ ผู้เชี่ยวชาญ					
	ตร.ศิริประภา แจ่มกรณ	ตร.เบญญาตา กระจ่างแจ้ง	ดร.อัศรินทร์ พัฒนสัมพันธ์	รวม	ค่า IOC	ผลการพิจารณา
ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี (ต่อ)						
ด้านการจัดการและบริหาร (ต่อ)						
27. จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อช่วยเหลือ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวต่อชุมชน	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
28. กำหนดกฎระเบียบของชุมชนและนักท่องเที่ยวในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
29. จัดให้มีระบบกำจัดขยะและมลพิษที่มีประสิทธิภาพ	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
30. กำหนดให้มีมาตรการประหยัดพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถทำได้จริงจังกในชุมชน	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
31. ออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความกลมกลืน กับสภาพดั้งเดิม และเหมาะสมกับระบบนิเวศท้องถิ่น	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
32. จัดให้มีการฝึกอบรมสัมมนา โครงการสร้างมาตรฐานการบริการและความปลอดภัยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
รวม					0.96	

ภาคผนวก ค
ผลการตรวจสอบอักษรวิสุทธิ

Plagiarism Checking Report

Created on Jun 8, 2016 at 08:04 AM

[Print Report](#)

Submission Information

ID	SUBMISSION DATE	SUBMITTED BY	ORGANIZATION	FILENAME	STATUS	SIMILARITY INDEX
247711	Jun 8, 2016 at 08:04 AM	57710021@my.buu.ac.th	มหาวิทยาลัยบูรพา	05_ch1.doc	Completed	0.00%

Match Overview

Show entries

Search:

NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILARITY INDEX
No data available in table				

NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILARITY INDEX
-----	-------	-----------	--------	------------------

Showing 0 to 0 of 0 entries

[First](#) [Previous](#) [Next](#) [Last](#)

Match Details

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
------------------------------	------------------------------

Plagiarism Checking Report

Created on Jun 8, 2016 at 08:40 AM

[Print Report](#)

Submission Information

ID	SUBMISSION DATE	SUBMITTED BY	ORGANIZATION	FILENAME	STATUS	SIMILARITY INDEX
247729	Jun 8, 2016 at 08:40 AM	57710021@my.buu.ac.th	มหาวิทยาลัยบูรพา	05_ch2.doc	Completed	0.00%

Match Overview

Show entries

Search:

NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILARITY INDEX
No data available in table				

NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILARITY INDEX
-----	-------	-----------	--------	------------------

Showing 0 to 0 of 0 entries

[First](#) [Previous](#) [Next](#) [Last](#)

Match Details

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
------------------------------	------------------------------

Plagiarism Checking Report

Created on Jun 8, 2016 at 08:08 AM

[Print Report](#)

Submission Information

ID	SUBMISSION DATE	SUBMITTED BY	ORGANIZATION	FILENAME	STATUS	SIMILARITY INDEX
247714	Jun 8, 2016 at 08:08 AM	57710021@my.buu.ac.th	มหาวิทยาลัยบูรพา	05_ch3.doc	Completed	0.00%

Match Overview

Show 10 entries

Search:

NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILARITY INDEX
No data available in table				

NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILARITY INDEX
-----	-------	-----------	--------	------------------

Showing 0 to 0 of 0 entries

First Previous Next Last

Match Details

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
------------------------------	------------------------------

Plagiarism Checking Report

Created on Jun 8, 2016 at 08:08 AM

[Print Report](#)

Submission Information

ID	SUBMISSION DATE	SUBMITTED BY	ORGANIZATION	FILENAME	STATUS	SIMILARITY INDEX
247715	Jun 8, 2016 at 08:08 AM	57710021@my.buu.ac.th	มหาวิทยาลัยบูรพา	05_ch4.doc	Completed	0.00%

Match Overview

Show 10 entries

Search:

NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILARITY INDEX
No data available in table				

NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILARITY INDEX
-----	-------	-----------	--------	------------------

Showing 0 to 0 of 0 entries

First Previous Next Last

Match Details

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
------------------------------	------------------------------

Plagiarism Checking Report

Created on Jun 8, 2016 at 08:09 AM

[Print Report](#)

Submission Information

ID	SUBMISSION DATE	SUBMITTED BY	ORGANIZATION	FILENAME	STATUS	SIMILARITY INDEX
247716	Jun 8, 2016 at 08:09 AM	57710021@my.buu.ac.th	มหาวิทยาลัยบูรพา	05_ch5.doc	Completed	0.00%

Match Overview

Show entries

Search:

NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILARITY INDEX
No data available in table				

NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILARITY INDEX
-----	-------	-----------	--------	------------------

Showing 0 to 0 of 0 entries

[First](#) [Previous](#) [Next](#) [Last](#)

Match Details

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT

TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)